

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การกำหนดท่าทีของไทยต่อสหรัฐฯ และจีน
ในบริบทความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ปี 2568-2569

จัดทำโดย นางสาวรพีพรรณ นพหิรัญ
รหัส 17001

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ปี 2569
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การกำหนดท่าทีของไทยต่อสหรัฐฯ และจีน
ในบริบทความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ปี 2568-2569

จัดทำโดย นางสาวพีพรรณ นพหิรัญ
รหัส 17001

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ปี 2569
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตอู๋ม เมาลานนท์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตวรเดช วีระเวคิน)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานฉบับนี้มุ่งศึกษาสถานการณ์ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาเมื่อปี 2568 ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและมีพัฒนาการซับซ้อนเกินกว่าที่ประเมินไว้ ทำให้ในระยะแรกไทยยังไม่มียุทธศาสตร์รองรับอย่างเป็นระบบ ต่อมาไทยกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาด้านวิธีผ่านกลไกทวิภาคีเป็นหลัก แต่ยังคงขาดกรอบยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการสื่อสารกับประเทศที่ 3 และมหาอำนาจ ขณะที่กัมพูชาดำเนินการความพยายามอย่างต่อเนื่องในการนำเสนอข้อพิพาทผ่านเวทีระหว่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ควบคู่กับการใช้เครื่องมือหลายมิติในลักษณะสงครามผสมผสาน (hybrid warfare) สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ไทยต้องปรับท่าที โดยยังคงยึดกลไกทวิภาคีเป็นแนวทางหลัก ขณะเดียวกันต้องนำความสัมพันธ์กับประเทศที่ 3 โดยเฉพาะสหรัฐฯ จีน และอาเซียน เข้ามาประกอบการบริหารสถานการณ์อย่างเหมาะสม

ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาเกิดขึ้นท่ามกลางการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีน โดยสหรัฐฯ ใช้ทั้งช่องทางการทูต ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคง และมาตรการทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือสนับสนุนการยุติการปะทะและผลักดันการหยุดยิง ขณะเดียวกัน บทบาทดังกล่าวยังสัมพันธ์กับเป้าหมายในการรักษาดุลอำนาจและจำกัดการขยายอิทธิพลของจีนในกัมพูชา ส่วนจีนดำเนินการท่าทีอย่างระมัดระวัง โดยมุ่งรักษาความสัมพันธ์อันดีกับทั้งไทยและกัมพูชา พร้อมสนับสนุนการเจรจา บทบาทของอาเซียน และกลไกหรือไตรภาคี เพื่อป้องกันมิให้ความขัดแย้ง ส่งผลกระทบ ต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยง และเสถียรภาพของภูมิภาค

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่า ไทยจำเป็นต้องยกระดับการปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจ และปรับจากท่าทีเชิงรับไปสู่การทูตเชิงรุก โดยใช้ความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ จีน และอาเซียนสนับสนุนการคลี่คลายความขัดแย้งกับกัมพูชา ไทยควรสื่อสารอย่างต่อเนื่องให้ประเทศต่าง ๆ เข้าใจว่า ข้อพิพาทเขตแดนไทย-กัมพูชาเป็นประเด็นอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนที่คู่กรณีควรแก้ไขผ่านการเจรจา กลไกทวิภาคี และกฎหมายระหว่างประเทศ โดยประเทศที่ 3 สามารถมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ในการสนับสนุนสันติภาพและเสถียรภาพ ทั้งนี้ ไทยควรเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและตรวจสอบได้ต่อสื่อมวลชน สาธารณชน และประชาคมระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ไทยควรดำเนินนโยบายต่างประเทศบนหลักความเป็นอิสระเชิงยุทธศาสตร์และการรักษาดุลความสัมพันธ์ และไม่เปิดโอกาสให้ข้อพิพาทไทย-กัมพูชาถูกเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ กับจีน ในส่วนของสหรัฐฯ ไทยควรขยายเครือข่าย Friends of Thailand และยกระดับการทูตกับทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ สำหรับจีน ควรใช้ช่องทางการทูต รวมถึง

ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านการทหารและความมั่นคง เพื่อสื่อสารข้อกังวลของไทยอย่างตรงไปตรงมาและส่งเสริมบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของจีน ส่วนอาเซียนควรได้รับการสนับสนุนให้เป็นกลไกเสริมด้านการสังเกตการณ์ การสร้างความเชื่อมั่น และการติดตามการปฏิบัติตามข้อตกลง โดยไทยยังคงยึดกลไกทวิภาคีเป็นช่องทางหลักในการแก้ไขปัญหา

ในเชิงขับเคลื่อน ไทยควรยกระดับการบริหารความขัดแย้งจากนโยบายของรัฐบาลไปสู่ นโยบายของรัฐ เพื่อสร้างความต่อเนื่องและความน่าเชื่อถือ แม้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองพร้อมจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ ประกอบด้วยกระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ และกองทัพ เพื่อบูรณาการข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ จัดทำระบบเตือนภัยล่วงหน้า และเสนอทางเลือกต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ ควบคู่กับการพัฒนาศูนย์ประสานข้อมูลข่าวสารร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Information Center: JIC) ให้เป็นศูนย์กลางข้อมูลและแหล่งข้อเท็จจริงทางการ การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้ไทยมีเอกภาพทางนโยบาย เพิ่มขีดความสามารถในการเจรจา และรักษาอธิปไตย ควบคู่กับการฟื้นฟูความไว้วางใจและส่งเสริมสันติภาพที่ยั่งยืนระหว่างไทยกับกัมพูชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นจากความสนใจของผู้เขียนต่อพัฒนาการของสถานการณ์ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาที่เกิดขึ้นเมื่อปี 2568 ประกอบกับประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านข่าวกรองต่างประเทศ ซึ่งทำให้ผู้เขียนตระหนักถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจนโยบายและท่าทีของไทยต่อกัมพูชา สหรัฐฯ และจีน ทั้งในมิติที่ปรากฏต่อสาธารณะและปัจจัยเบื้องหลังที่เกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้มุ่งหวังให้เกิดข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางของไทยในการคลี่คลายสถานการณ์ ลดแรงกดดันจากมหาอำนาจ และไม่ให้ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาถูกดึงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณนายฐนัตต์ สุวรรณานนท์ ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ และนางสาวสุรีย์พร อินทุเศรษฐ รองผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้การสนับสนุนและมอบโอกาสอันทรงคุณค่าแก่ผู้เขียนในการเข้ารับการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ตลอดจนขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานสำนัก 9 สำนักข่าวกรองแห่งชาติทุกท่าน สำหรับความเข้าใจ ความร่วมมือ และการสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้เขียนตลอดระยะเวลาการศึกษาอบรม

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ เอกอัครราชทูตอุมม์ เมาลานนท์ เอกอัครราชทูตวรเดช วีระเวคิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวิทย์ สุพทุธิกุล ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อคิดเห็นอันทรงคุณค่า ตลอดจนเปิดมุมมองใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ความเอาใจใส่และความเมตตาของอาจารย์ทุกท่านมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้รายงานฉบับนี้มีความสมบูรณ์ รอบด้าน และครอบคลุมทั้งมิติภายในประเทศและมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ขอขอบคุณสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ คณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ได้จัดหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 อย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งดูแลและสนับสนุนผู้เข้ารับการอบรมในทุกด้านด้วยความเอาใจใส่ ประสบการณ์ ความรู้ และมิตรภาพที่ได้รับจากหลักสูตรนี้นับเป็นสิ่งที่มีความหมายอย่างยิ่ง และจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เขียนต่อไป

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอขอบพระคุณครอบครัว เพื่อน พี่ น้อง ตลอดจนเพื่อนผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ทุกท่าน สำหรับกำลังใจ มิตรภาพ และแรงสนับสนุนที่มอบให้เสมอมา จนทำให้รายงานฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

รพีพรรณ นพหิรัญ

กันยายน 2569

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา	1
1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	6
บทที่ 2 การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและผลการศึกษา	11
2.1 การกำหนดประเด็นศึกษา	11
2.2 การวิเคราะห์ประเด็นศึกษา	11
2.3 สรุปผลการศึกษา	24
บทที่ 3 ข้อเสนอ	27
3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย	27
3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	30
บรรณานุกรม	36
ประวัติผู้เขียน	37

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา

1.1.1 ภูมิหลัง

ไทยและกัมพูชาสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2493 เขตแดนไทย-กัมพูชา มีความยาวประมาณ 798 กิโลเมตร¹ จังหวัดชายแดนไทยที่มีพื้นที่ติดกับกัมพูชา จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ ตราด จันทบุรี สระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี และ จังหวัดของกัมพูชาที่ติดกับไทย จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ พระวิหาร อุดรมีชัย บันทายมีชัย พระตะบอง โพธิ์เงิน โพธิ์สัตว์ และเกาะกง

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาในช่วงปี 2568-2569 เป็นช่วงเวลาที่มีความตึงเครียดมากที่สุดช่วงหนึ่งนับตั้งแต่เหตุการณ์ปะทะบริเวณพื้นที่ปราสาทพระวิหาร เมื่อปี 2554 โดยสถานการณ์ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจากข้อพิพาทเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่ชายแดนไปสู่การเผชิญหน้าทางทหาร การปฏิบัติการข่าวสาร (information operations) การโจมตีทางไซเบอร์ (cyber operations) ตลอดจนการแข่งขันทางการทูตในเวทีระหว่างประเทศ

จุดเริ่มต้นของความตึงเครียดในรอบล่าสุดเกิดขึ้นเมื่อกุมภาพันธ์ 2568 จากกรณีแม่บ้านทหารกัมพูชาร้องเพลงชาติกัมพูชาบนพื้นที่ปราสาทตาเมือนธม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งแม้จะเป็นเหตุการณ์เชิงสัญลักษณ์ แต่กระตุ้นกระแสชาตินิยมของทั้งสองประเทศ ต่อมาเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2568 กัมพูชาเผาทำลายศาลาตรีมุข หรือ “ศาลารวมใจ ศาลาสันติภาพ” ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านตำบลโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ศาลาดังกล่าวสร้างขึ้นตั้งแต่ปี 2536 ตั้งอยู่ในพื้นที่ยังปักปันเขตแดนไม่ได้ระหว่าง 3 ประเทศ ไทย-กัมพูชา-ลาว หลังจากนั้น เกิดเหตุการณ์ปะทะบริเวณช่องบก อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2568 ทหารกัมพูชาเสียชีวิต 1 นาย กองทัพบกไทยยืนยันว่า ฝ่ายกัมพูชาเข้ามาวางกำลัง

¹ แยกเป็นเขตแดนตามสันปันน้ำและแนวเส้นตรง 590 กิโลเมตร กับร่องน้ำลึกและลำน้ำอีก 208 กิโลเมตร เขตแดนบริเวณนี้เป็นผลจากการปักปันเขตแดนตามอนุสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1904 กับสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ.1907 และพิธีสารแนบท้าย โดยมีการจัดทำแผนที่แสดงเส้นเขตแดนไว้ 2 ชุดคือแผนที่ 11 ระบุว่าซึ่งจัดทำขึ้นตามอนุสัญญาฉบับปี ค.ศ.1904 กับแผนที่ 5 ระบุว่าซึ่งจัดทำขึ้นตามสนธิสัญญาฉบับปี ค.ศ.1907 และมีการปักหลักเขตแดนไว้จำนวน 73 หลัก ช่วงปี ค.ศ.1909-1910 และปี ค.ศ.1919-1920 ซึ่งแต่ละหลักมีบันทึกจากปากหลักฐานเขต (Procès-verbal d'abornement)

ในพื้นที่อ้างสิทธิ ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อตกลง ฝ่ายไทยจึงจำเป็นต้องยังตอบโต้เพื่อป้องกันตนเองและอธิปไตย เหตุการณ์นี้กลายเป็นชนวนสำคัญที่นำไปสู่ความตึงเครียดตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาในเวลาต่อมา

หลังจากนั้น ความสัมพันธ์ได้เสื่อมถอยลงอย่างต่อเนื่องจากเหตุการณ์หลายประการ ได้แก่ การเผยแพร่ข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การเผยแพร่คลิปการสนทนาระหว่างนายกรัฐมนตรีของไทยกับสมเด็จฯ ฮุน เซน ประธานองคมนตรีและประธานวุฒิสภาของกัมพูชา กัมพูชานำปัญหาเขตแดน 4 พื้นที่ (กลุ่มปราสาทตาเมือนและช่องบก) เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ) ตลอดจนเหตุการณ์กำลังทหารไทยได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดระหว่างการลาดตระเวนตามแนวชายแดน ซึ่งยิ่งทำให้บรรยากาศทางการเมืองและความมั่นคงของทั้งสองประเทศตึงเครียดมากขึ้น ทั้งนี้ ไทยประกาศลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตกับกัมพูชาเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2568 ซึ่งกัมพูชาตอบโต้ทางการทูตเช่นเดียวกัน

ความตึงเครียดดังกล่าวได้พัฒนาไปสู่การปะทะทางทหารสองระลอก ครั้งแรกระหว่างวันที่ 24-28 กรกฎาคม 2568 และครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 7-27 ธันวาคม 2568 ส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายปิดจุดผ่านแดนตลอดแนวชายแดน ลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูต ระงับกิจกรรมความร่วมมือข้ามพรมแดน และเพิ่มมาตรการด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ผลกระทบไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะด้านความมั่นคงเท่านั้น หากยังส่งผลกระทบต่อการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ตลอดจนวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

ในมิติการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ไทยยังคงยึดแนวทางการแก้ไขปัญหาผ่านกลไกทวิภาคี โดยเฉพาะการใช้คณะกรรมการชายแดนทั่วไป (General Border Committee: GBC) คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee: RBC) และคณะกรรมการชายแดนร่วม (Joint Boundary Commission: JBC) เป็นกลไกหลักในการลดความตึงเครียด อย่างไรก็ตาม กัมพูชามีแนวโน้มผลักดันให้ข้อพิพาทเข้าสู่เวทีพหุภาคีและองค์การระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มแรงสนับสนุนจากประชาคมโลกและสร้างแรงกดดันต่อไทย วิธีการที่แตกต่างกันดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของยุทธศาสตร์ทางการทูตระหว่างทั้งสองประเทศ และทำให้ข้อพิพาทไม่ได้จำกัดอยู่เพียงระดับทวิภาคี หากแต่กลายเป็นประเด็นที่มหาอำนาจภายนอกเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะสหรัฐฯ และจีน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น ไทยจำเป็นต้องกำหนดท่าทีอย่างรอบคอบต่อกัมพูชา สหรัฐฯ และจีน โดยยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศ หลักการ และค่านิยมสากล เพื่อรักษาอธิปไตย ความมั่นคง และผลประโยชน์แห่งชาติ

ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังเป็นพื้นที่สำคัญของการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน ภายใต้บริบทของการแข่งขัน

ด้านภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitics) และภูมิเศรษฐศาสตร์ (geo-economics) สหรัฐฯ ในสมัยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ แสดงบทบาทเชิงรุกอย่างรวดเร็วต่อสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยประธานาธิบดีทรัมป์ ได้ริเริ่มโทรศัพท์หารือกับผู้นำของทั้งสองประเทศ เพื่อผลักดันให้เกิดการยุติการปะทะและกลับเข้าสู่การเจรจาหยุดยิง นับเป็นครั้งแรกที่สหรัฐฯ ใช้บทบาทของผู้นำประเทศโดยตรงในการสร้างแรงผลักดันต่อการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างสองประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเด็นที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษคือ การที่สหรัฐฯ นำมาตรการภาษีตอบโต้แบบต่างตอบแทน (reciprocal tariffs) มาใช้เป็นเครื่องมือสร้างแรงกดดันทางเศรษฐกิจควบคู่กับการเจรจาด้านความมั่นคง สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ แม้วิธีการดังกล่าวจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการเชื่อมโยงประเด็นทางการค้ากับประเด็นด้านความมั่นคง แต่กลับสามารถสร้างแรงจูงใจให้คู่ขัดแย้งเข้าสู่กระบวนการเจรจาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ประธานาธิบดีทรัมป์ ต้องการรางวัลโนเบลสันติภาพเป็นการส่วนตัว

ขณะที่นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจำนวนมากมองว่าการเข้ามามีบทบาทของสหรัฐฯ ยังมีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่กว้างกว่าการยุติความขัดแย้งเฉพาะหน้า กล่าวคือ เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามลดอิทธิพลของจีนในกัมพูชา ซึ่งถือเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดที่สุดของจีน ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความร่วมมือทางทหาร

ในทางตรงกันข้าม จีนเลือกดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวัง แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ที่แน่นแฟ้นกับกัมพูชา แต่จีนหลีกเลี่ยงการแสดงจุดยืนที่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างเปิดเผย เนื่องจากไทยยังคงเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจีนในภูมิภาค ทั้งด้านการค้า การลงทุน โครงการรถไฟความเร็วสูง และความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขง (Lancang-Mekong Cooperation) ดังนั้น จีนจึงสนับสนุนการแก้ไขปัญหาผ่านการเจรจาโดยตรงระหว่างไทย กับกัมพูชา พร้อมทั้งสนับสนุนบทบาทของอาเซียน โดยเฉพาะมาเลเซีย ประธานอาเซียนเมื่อปี 2568 ในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเจรจา นอกจากนี้ จีนยังริเริ่มเวทีหารือไตรภาคีระหว่างจีน ไทย และกัมพูชา ทั้งที่นครเชียงใหม่ และเมืองอานหนิง มณฑลยูนนาน ซึ่งสะท้อนความพยายามของจีนในการแสดงบทบาทในฐานะมหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพของภูมิภาค

ภายใต้การแข่งขันของมหาอำนาจ ไทยไม่ได้เลือกเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างชัดเจน หากแต่ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ยึดหลักการรักษาดุลยภาพเชิงยุทธศาสตร์ (strategic equilibrium) หรือ การถ่วงดุลแบบยืดหยุ่น (hedging strategy) โดยพยายามรักษาความสัมพันธ์อันดีกับทั้งสหรัฐฯ และจีนควบคู่กัน ในด้านหนึ่ง ไทยยังคงให้ความสำคัญกับสหรัฐฯ ในฐานะพันธมิตรตามสนธิสัญญา และความร่วมมือด้านความมั่นคงที่ดำเนินมาอย่างยาวนาน เช่น การฝึกคอบร้าโกลด์ (Cobra Gold) ความร่วมมือด้านข่าวกรอง การต่อต้านการก่อการร้าย และความร่วมมือทางทหาร

อีกด้านหนึ่ง จีนเป็นคู่ค้าอันดับที่ 1 ของไทย มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งทั้งด้านการค้า การลงทุน โครงสร้างพื้นฐาน การเชื่อมโยงภูมิภาค และการพัฒนาเทคโนโลยี ดังนั้น ไทยจึงไม่สามารถดำเนินนโยบาย ที่กระทบต่อผลประโยชน์ของจีนโดยตรงได้ ท่าทีดังกล่าวสะท้อนแนวคิดการรักษาความยืดหยุ่นทางยุทธศาสตร์ การไม่เลือกข้างมหาอำนาจ และการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ (balance of power theory) เป็นหนึ่งในทฤษฎีหลักของสำนักสังคมนิยม (realism) โดยมีนักวิชาการสำคัญ เช่น Hans J. Morgenthau Kenneth N. Waltz และ Stephen M. Walt ดุลแห่งอำนาจ หมายถึง “สถานการณ์ที่ไม่มีรัฐใดหรือกลุ่มรัฐใดสามารถครอบงำและมีอำนาจเหนือรัฐอื่น ๆ ได้อย่างเต็มที่” ดุลแห่งอำนาจช่วยป้องกันการครอบงำในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ ไม่มีประเทศใดประเทศหนึ่งมีอำนาจเหนือประเทศอื่น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดำเนินไปได้ด้วยเสถียรภาพและลดความเสี่ยงของสงครามและความขัดแย้ง

ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีการใช้นโยบายหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อถ่วงดุลไม่ให้รัฐใดรัฐหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป ผ่านการสร้างพันธมิตร การเพิ่มอำนาจทางทหาร การพัฒนาเศรษฐกิจ การใช้วิธีการทางการทูต เพื่อป้องกันการครอบงำ ไม่ให้รัฐใดกลายเป็นผู้ครอบงำในระบบระหว่างประเทศ เพราะการครอบงำจะนำไปสู่ความไม่สมดุล และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและสงคราม อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายใต้ระบบดุลแห่งอำนาจนี้ ต้องมีการปรับตัวตามสถานการณ์ โดยระบบดุลแห่งอำนาจไม่ได้ยังคงตัวตายตัวเสมอไป แต่จะต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงการเปลี่ยนแปลงของอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการเมือง

Hans Morgenthau เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace (Morgenthau, 1948) นิยามอำนาจใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1) อำนาจทางการเมือง (political power) คือ อำนาจเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้คนสามารถควบคุมและมีอิทธิพลต่อการกระทำของผู้อื่น หรือเป็นความสามารถในการทำให้ผู้อื่นกระทำตามความต้องการของตัวเอง ไม่ว่าจะผ่านการข่มขู่ บีบบังคับ หรือการเจรจาต่อรอง และการจูงใจ

2) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relations) คือ อำนาจไม่สามารถวัดได้เฉพาะตัว แต่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายขึ้นไป ความสัมพันธ์เชิงอำนาจสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การทหาร การเมือง และสังคม

3) ในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อำนาจเป็นหัวใจหลักของการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากรัฐต่าง ๆ อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ในระบบอนาธิปไตยที่ไม่มีองค์อำนาจสูงสุด ไม่มี

กฎหมายหรือกฎระเบียบใด ๆ ที่กำหนดกฎเกณฑ์ในความสัมพันธ์ระหว่างกัน ภายในการเมืองระหว่างประเทศ รัฐต่าง ๆ จึงดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาหรือเพิ่มพูนอำนาจของตนเอง

ยุทธศาสตร์การถ่วงดุลแบบยืดหยุ่น (hedging strategy) เป็นแนวทางด้านนโยบายต่างประเทศที่รัฐโดยเฉพาะประเทศขนาดเล็กและขนาดกลาง ใช้อำนาจกับความไม่แน่นอนและการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างมหาอำนาจ โดยไม่เลือกเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างเต็มที่ และไม่ดำเนินนโยบายต่อต้านมหาอำนาจโดยตรง แต่ใช้วิธีรักษาความสัมพันธ์และแสวงหาความร่วมมือกับหลายฝ่ายควบคู่กัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การทูต และความมั่นคง เพื่อกระจายความเสี่ยงและเพิ่มพูนผลประโยชน์ของประเทศ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงมีลักษณะอยู่ระหว่างการถ่วงดุลอำนาจ (balancing) และการเข้าข้างมหาอำนาจ (bandwagoning) โดยมีเป้าหมายสำคัญในการรักษาความยืดหยุ่นและทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ของรัฐ ตลอดจนหลีกเลี่ยงการพึ่งพามหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป

ในบริบทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ hedging มีความสำคัญต่อการอธิบายนโยบายต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงไทย ภายใต้การแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ กับจีน ไทยสามารถรักษาความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงกับสหรัฐฯ ขณะเดียวกันก็พัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การทูต และยุทธศาสตร์กับจีน ซึ่งสะท้อนความพยายามรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์และความเสี่ยง อย่างไรก็ตาม hedging ไม่ได้หมายถึงความเป็นกลางโดยสมบูรณ์ แต่เป็นการดำเนินนโยบายที่มุ่งรักษาความเป็นอิสระเชิงยุทธศาสตร์ (strategic autonomy) และพื้นที่ในการตัดสินใจของประเทศ ท่ามกลางการแข่งขันของมหาอำนาจ ทั้งนี้ หากการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจทวีความรุนแรงขึ้น พื้นที่สำหรับการดำเนินยุทธศาสตร์ hedging อาจลดลง และรัฐอาจเผชิญแรงกดดันให้เลือกข้างมากขึ้น

สำหรับกรณีไทย-กัมพูชา การแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีนทำให้ข้อพิพาทชายแดนกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างการแข่งขันของมหาอำนาจ แทนที่จะเป็นเพียงปัญหาระหว่างสองประเทศ ไทยจึงจำเป็นต้องรักษาสมดุลระหว่างการคงไว้ซึ่งความร่วมมือด้านความมั่นคงกับสหรัฐฯ และการรักษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองกับจีน เพื่อหลีกเลี่ยงการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปเมื่อพิจารณาจากทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ การดำเนินนโยบายของไทยไม่ใช่การเลือกข้าง หากแต่เป็นการรักษาอำนาจต่อรองและความเป็นอิสระเชิงยุทธศาสตร์ ภายใต้การแข่งขันของมหาอำนาจ นอกจากนี้ การสนับสนุนกลไกของอาเซียนและการเจรจาแบบพหุภาคียังเป็นการใช้ช่องทางการระหว่างประเทศช่วยถ่วงดุลอิทธิพลของมหาอำนาจ โดยไม่จำเป็นต้องเผชิญหน้าทางทหารโดยตรง

1.1.2 ความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา

หัวข้อที่จะศึกษาจะช่วยให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อการดำเนินนโยบายของไทยต่อสหรัฐฯ จีน และกัมพูชา ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางของไทยในการแก้ไขสถานการณ์ไทย-กัมพูชา ที่รักษผลประโยชน์แห่งชาติ ลดแรงกดดันจากมหาอำนาจ และป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งไทย-กัมพูชา กลายเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน

นอกจากนี้ ไทยยังอาจพิจารณาใช้อาเซียนเป็นกลไกสนับสนุนการลดความตึงเครียดและความขัดแย้งกับกัมพูชา โดยผลักดันการหารือผ่านเวทีอาเซียนเพื่อสร้างบรรยากาศการเจรจาที่เป็นมิตรระหว่างประเทศสมาชิก และสนับสนุนบทบาทอาเซียนเพื่อป้องกันไม่ไห้มหาอำนาจภายนอกเข้ามาแทรกแซงข้อพิพาทมากเกินไป ซึ่งจะส่งเสริมให้อาเซียนเป็นกลไกรักษาเสถียรภาพของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ

1.2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580)

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เกราะ อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

1) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4.2 การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง หัวข้อย่อย 4.2.1 กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน เน้นการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาอย่างเป็นระบบ หาวิสัยทัศน์ และยกระดับวิธีการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการอย่างแท้จริง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคาม

2) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4.3 การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ หัวข้อย่อย 4.3.1 กล่าวถึงการพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระวังภัย ป้องกันปัญหาและภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินสถานการณ์ได้ถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา โดยเสริมสร้าง พัฒนา และบูรณาการขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรอง หน่วยงาน

ข่าวกรอง และประชาคมข่าวกรองในประเทศให้ทันสมัย ทันสถานการณ์ ทั้งด้านศักยภาพของบุคลากร ยุทธโศปกรณ์ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถครอบคลุมการใช้งานได้อย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง มีการบูรณาการข้อมูลและนำผลผลิตด้านข่าวกรองไปใช้บริหารจัดการปัญหาและความมั่นคงของชาติ รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนในรูปแบบประชารัฐ และประชาคมข่าวกรองต่างประเทศอย่างแน่นแฟ้น

3) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4.4 การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์การภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ หัวข้อย่อย 4.4.1 กล่าวถึงการเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในทุกระดับและทุกด้านกับนานาชาติ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในมิติต่าง ๆ อย่างสมดุล พัฒนาและเสริมสร้างระบบ กลไก มาตรการ ตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์กับประเทศไทยให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ผลักดันการหารือทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีในทุกระดับอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ไปจนถึงความตระหนักรู้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งลดความหวาดระแวงระหว่างกัน โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับต่าง ๆ และการจัดเวทีสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จนทำให้บรรยากาศการดำเนินการระหว่างประเทศในทุกเรื่องทุกขั้นตอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง

การศึกษาการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ และจีนในบริบทความขัดแย้งไทย-กัมพูชา จะตอบสนองและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในลักษณะที่จะทำให้ไทยประเมินสถานการณ์ ไทย-กัมพูชา ไทย-สหรัฐฯ และไทย-จีน ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา ผลการศึกษาจะช่วยพัฒนาระบบข่าวกรอง การติดตาม และการแจ้งเตือนภัยคุกคามที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ข้อมูลเชิงวิเคราะห์จะสนับสนุนการระงับยับยั้งความเสี่ยงและการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังช่วยเสริมการบูรณาการข้อมูลและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลให้หน่วยงานความมั่นคงสามารถวางแผนและยกระดับ การป้องกันและแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2566-2580)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ จัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ เป็นแผนระดับที่ 2 ที่ได้ถ้อยระดับเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 6 ด้าน มากำหนดประเด็นการพัฒนาในลักษณะที่มีการบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำแผนแม่บทฯ ไปใช้ในทางปฏิบัติร่วมกันได้

อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันการเกิดความสับสน แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติมี 23 ประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) ความมั่นคง (2) การต่างประเทศ

1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง กำหนดแผนย่อยที่ 2 การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างจริงจังให้หมดไปให้มากที่สุด พร้อมทั้งพัฒนากลไกเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงพิทักษ์รักษาไว้ ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์และระบุสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน วางแผนบูรณาการในการแก้ไขปัญหาตามลำดับความเร่งด่วนของปัญหา มีการติดตาม ตรวจสอบที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนพัฒนากลไกในการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและอาจจะเกิดขึ้นใหม่ให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน (2) การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ (3) การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ (4) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน

2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่างประเทศ ได้กำหนดเป้าหมาย คือ การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 5 ประเด็นที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ (1) มีความมั่นคง (2) มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน (3) มีมาตรฐานสากล (4) มีสถานะและเกียรติภูมิ และ (5) มีพลัง ความท้าทายด้านความมั่นคงที่ไทยเผชิญในปัจจุบันและอนาคตครอบคลุมมิติของภัยความมั่นคงรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ด้วยเหตุนี้ การเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับทุกมิติ ซึ่งรวมถึงให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมความมั่นคงชายแดน ให้ปราศจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ และแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาค

1.2.3 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2566-2570)

จัดทำโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ มีทั้งสิ้น 17 นโยบายและแผนความมั่นคง เป็นแผนระดับที่ 2 ที่มีความเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง นโยบายที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นปึกแผ่น

ของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 2 การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ มุ่งเน้นการปกป้อง รักษา และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่ออธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ รวมทั้ง การพัฒนาขีดความสามารถเชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง เพื่อการป้องกันประเทศในอนาคต

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 3 การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติ พื้นที่ชายแดน มุ่งเน้นให้พื้นที่ชายแดนและประชาชนในพื้นที่ที่มีการพัฒนา มีความมั่นคง ปลอดภัย มีศักยภาพในการป้องกัน และแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ของมนุษย์อย่างสมดุล อีกทั้งยังเป็นพื้นที่แห่งความร่วมมือ และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน ทั้งในด้านการร่วมกันป้องกันภัยคุกคามและปัญหาความมั่นคง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รวมถึงการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยสร้างสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชายแดนให้มีความปลอดภัยและมีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคาม ยกระดับและพัฒนาจุดผ่านแดนให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันภัยคุกคาม และเชื่อมโยงเศรษฐกิจ การค้า และการสัญจรข้ามแดน ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านให้เกิดความสมดุลระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.2.4 คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี รัฐบาลอนุทิน ชาญวีรกูล ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2569 ในด้านการต่างประเทศและความมั่นคง

เร่งเสริมสร้างสถานะและความเชื่อมั่นต่อไทยในเวทีโลก รัฐบาลจะขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศที่ดำเนินไปในทุกมิติ ครอบคลุมทุกทิศทาง และไปให้ไกลกว่าประเทศไทย (Beyond Thailand) เพื่อแสดงบทบาทเชิงรุกในเวทีโลกอย่างสร้างสรรค์ ยึดมั่นในระบอบพหุภาคี โดยเฉพาะกรอบสหประชาชาติ หลักกฎหมายระหว่างประเทศ และหลักการและค่านิยมสากล เพื่อให้ไทยมีบทบาทในการนำอาเซียนรับมือกับความท้าทายจากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในการเป็นประธานอาเซียนของไทยในปี 2571

ในด้านความมั่นคงชายแดน ส่งเสริมให้ชายแดนปราศจากภัยคุกคามทุกรูปแบบและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาค เพื่อสร้างความสงบสุข โดยป้องกัน เฝ้าระวัง และจัดเตรียมมาตรการรองรับผลกระทบจากภัยคุกคาม โดยเฉพาะปัญหาความมั่นคงชายแดน ยาเสพติด สแกมเมอร์ และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ มุ่งสานต่อความพยายามในการแก้ไขสถานการณ์ไทย-กัมพูชาด้วยสันติวิธีและกลไกทวิภาคีที่มีอยู่ รวมทั้งเร่งศึกษาแนวทางการยกเลิกบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยพื้นที่ ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน (MoU 2544) ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

โดยสรุป การพิจารณาหน้าที่และอำนาจของสำนักข่าวกรองแห่งชาติในบริบทความขัดแย้งไทย-กัมพูชา มุ่งเน้นการจัดทำข่าวกรองเชิงยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนการประเมินสถานการณ์และการตัดสินใจของรัฐบาล โดยเฉพาะการติดตามและประเมินท่าที นโยบาย และการดำเนินการของสหรัฐฯ และจีนที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง อธิปไตย และผลประโยชน์แห่งชาติของไทย ทั้งในมิติที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความขัดแย้งและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในภูมิภาค การกิจดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติที่มุ่งให้สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระวังภัยภัย และประเมินสถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา รวมทั้งบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานข่าวกรองและประชาคมข่าวกรองต่างประเทศ ดังนั้น การวิเคราะห์บทบาทของไทยต่อสหรัฐฯ และจีนในความขัดแย้งไทย-กัมพูชา จะช่วยให้ไทยเข้าใจแรงผลักดันข้อจำกัด และแนวโน้มการดำเนินนโยบายของไทยต่อสหรัฐฯ และจีน และสามารถประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อท่าทีและทางเลือกเชิงนโยบายของไทยได้อย่างรอบด้าน

ในขณะเดียวกัน การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักข่าวกรองแห่งชาติควรให้ความสำคัญกับการเฝ้าระวัง ประเมิน และแจ้งเตือนการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ที่อาจทำให้สถานการณ์ไทย-กัมพูชามีความซับซ้อนหรือส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของไทยกับมหาอำนาจ โดยเฉพาะการประเมินว่าการดำเนินการของสหรัฐฯ และจีนจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของไทยในระยะสั้นและระยะยาวอย่างไร ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวนโยบายที่กำหนดให้ไทยรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศ ทบทวนและกำหนดแนวทางท่าทีและความร่วมมือต่อมหาอำนาจ และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางได้อย่างทันท่วงที รวมถึงการพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติให้มีความสามารถในการรวบรวม ประเมิน และแจ้งเตือนสถานการณ์ด้านความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว ผลผลิตด้านข่าวกรองจึงควรนำไปสนับสนุนการกำหนดท่าทีของไทยต่อสหรัฐฯ และจีน โดยตั้งอยู่บนการประเมินผลประโยชน์แห่งชาติ ความเสี่ยง และผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างรอบด้าน เพื่อให้รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายที่รักษาความมั่นคง อธิปไตย และผลประโยชน์ของไทย ควบคู่กับการรักษาความสัมพันธ์กับต่างประเทศและเสถียรภาพของภูมิภาค

บทที่ 2

การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและผลการศึกษา

2.1 การกำหนดประเด็นศึกษา

ในหัวข้อ "การกำหนดท่าทีของไทยต่อสหรัฐฯ และจีนในบริบทความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ปี 2568-2569" กำหนดประเด็นศึกษาโดยตั้งคำถามว่า ไทยดำเนินการอย่างไรต่อสหรัฐฯ และจีน ในกรณีความขัดแย้งไทย-กัมพูชา

2.2 การวิเคราะห์ประเด็นศึกษา

2.2.1 พัฒนาการสถานการณ์ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาใน 3 รัฐบาล

2.2.1.1 รัฐบาลแพทองธาร ชินวัตร (18 สิงหาคม 2567-1 กรกฎาคม 2568)² ความสัมพันธ์ทางการทูตและการเมืองไทย-กัมพูชาเป็นไปอย่างใกล้ชิด แต่มีความกระทบกระทั่งตามแนวชายแดนส่งผลต่อบรรยากาศทางการทหาร

นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรเดินทางเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ 23-24 เมษายน 2568 ตามคำเชิญของนายกรัฐมนตรีฮุน มาแนต ของกัมพูชา ในโอกาสครบรอบ 75 ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-กัมพูชา นายกรัฐมนตรีไทย และกัมพูชาย้ำความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมความร่วมมือทวิภาคีในทุกมิติ บนพื้นฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ ความเคารพ และผลประโยชน์ร่วมกัน

ในทางตรงกันข้าม สถานการณ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชามีสัญญาณของความตึงเครียดเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากการจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ เช่น ผู้นำหน่วยทหารกัมพูชา นำคณะแม่บ้านและพลเรือนจำนวน 25 คน ขึ้นเยี่ยมชมบริเวณปราสาทตาเมือนธม จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2568 มีบุคคลในคณะร้องเพลงในลักษณะเพลงปลุกใจหรือเพลงชาติกัมพูชา

² ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2567 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2568 ให้นางสาวแพทองธาร ชินวัตร หยุดปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2568 ให้ความเป็นนายกรัฐมนตรีของแพทองธาร สิ้นสุดลงเฉพาะตัว โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2568 ซึ่งเป็นวันที่ศาลมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลให้คณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ นายภูมิธรรม เวชยชัย ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี และทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินจนกว่าจะมีนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีชุดใหม่เข้ารับหน้าที่

บริเวณตัวปราสาท ซึ่งทหารไทยเห็นว่าอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือสร้างความตึงเครียดในพื้นที่พิพาท จึงเข้าขอให้ยุติการร้องเพลงหลังทหารไทยเข้าไปตักเตือน ได้เกิดการโต้เถียงด้วยวาจาระหว่างผู้บังคับบัญชาทหารของทั้งสองฝ่าย คลิปที่เผยแพร่แสดงให้เห็นการพูดคุยด้วยน้ำเสียงเคร่งเครียด แต่ไม่มีการใช้อาวุธหรือการปะทะกันด้วยกำลัง และสถานการณ์ยุติลงโดยทั้งสองฝ่ายแยกย้ายกัน

ต่อมาเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2568 กัมพูชาเผาทำลายศาลาตรีมุข หรือ “ศาลารวมใจ ศาลาสันติภาพ” ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านตำบลโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ศาลาดังกล่าวสร้างขึ้นตั้งแต่ปี 2536 ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ยังปักปันเขตแดนไม่ได้ระหว่างไทย-กัมพูชา-ลาว หลังจากนั้น เกิดเหตุการณ์ปะทะบริเวณช่องบกอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2568 ทหารกัมพูชาเสียชีวิต 1 นาย กองทัพบกไทยยืนยันว่า ฝ่ายกัมพูชาเข้ามาวางกำลังในพื้นที่อ้างสิทธิซึ่งไม่เป็นไปตามข้อตกลง ฝ่ายไทยจึงยิงตอบโต้เพื่อป้องกันตนเองและอธิปไตย เหตุการณ์นี้กลายเป็นชนวนสำคัญที่นำไปสู่ความตึงเครียดตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาในเวลาต่อมา

เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2568 กรณีการเผยแพร่คลิปเสียงการสนทนาระหว่างนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร กับสมเด็จฯ ฮุน เซน ประธานวุฒิสภากัมพูชา พาดพิงถึงแม่ทัพภาคที่ 2 ว่าเป็นฝ่ายตรงกันข้าม สะท้อนให้เห็นข้อถกเถียงระหว่างนายกรัฐมนตรีกับผู้นำทหารในกองทัพ ขณะที่นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ระบุว่า การสนทนากับสมเด็จฯ ฮุน เซน เป็นเทคนิคเจรจาเชิงผลประโยชน์เพื่อคลี่คลายปัญหาความตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ไม่ได้เป็นการเอื้อประโยชน์ส่วนตัว พร้อมชี้ถ้อยคำที่ถูกวิจารณ์เป็นเพียงวิธีการเจรจาเพื่อค้นหาความต้องการแท้จริงของคู่เจรจา นอกจากนี้ ยังยืนยันเจตนามุ่งรักษาอธิปไตยและความมั่นคงของประเทศ ไม่ได้มีข้อตกลงใดที่นำไปสู่การเสียประโยชน์ของชาติ

ในระดับภายในประเทศ รัฐบาลไทยจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจบริหารสถานการณ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา (สบ.ทก.) ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2568 เพื่อเป็นกลไกกลางในการบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้านความมั่นคง การต่างประเทศ และหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่และอำนาจ ติดตาม ตรวจสอบ วิเคราะห์ กลั่นกรอง และประเมินสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชาอย่างใกล้ชิด ทุกเวลาและให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการที่จำเป็นเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารสถานการณ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติ นายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี และร่วมกันบูรณาการการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ให้มีความเป็นเอกภาพ และเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาต่อสาธารณชน

ศบ.ทก. มีโครงสร้างการบริหารที่มีผู้อำนวยการศูนย์ คือ พลเอก อนุพงษ์ พลเอก อนุพงษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ร่วมด้วยเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ปลัดกระทรวงหลัก มีคณะกรรมการ 27 คน จากทหาร ตำรวจ กฎหมาย การทูต หน่วยงานรัฐ ทั้งนี้ พลเอก อนุพงษ์ เน้นย้ำในที่ประชุมครั้งที่ 1 ว่า การบริหารสถานการณ์ต้องหาข้อสรุปได้ภายในวันเดียว เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขได้อย่างทันที่ กำหนดรูปแบบการประชุมทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 09.30 น. (เว้นวันอังคาร ประชุม 13.00 น. หลังประชุมคณะรัฐมนตรี) ซึ่งภายหลังการประชุม จะมีการแถลงข่าวที่ตึกนาฬิกาโมสร ถ่ายทอดสดผ่าน NBT ข้อมูลเผยแพร่ผ่านช่องทางทางการเพื่อลดความสับสน ทั้งนี้ ในระยะแรกของการก่อตั้ง ไทยยังไม่ได้ให้ความสนใจเรื่องวาทกรรม (discourse) และการให้ข้อมูลบิดเบือนจากฝ่ายกัมพูชา ตลอดจนยังไม่ได้มุ่งสร้างความเข้าใจสถานการณ์ต่อต่างประเทศมากนัก

2.2.1.2 รัฐบาลภูมิธรรม เวชยชัย (1 กรกฎาคม-29 สิงหาคม 2568 รักษาการแทนนายกรัฐมนตรี และ 30 สิงหาคม-4 กันยายน 2568 รักษาการแทนนายกรัฐมนตรี) ทำหน้าที่ของรัฐบาลไทยต่อสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชามีความต่อเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลชุดเดิม แต่มีความเข้มข้นมากขึ้นในด้านความมั่นคง เนื่องจากสถานการณ์ชายแดนทวีความตึงเครียด

เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2568 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้เป็นนายกรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร สิ้นสุดลงเฉพาะตัว โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2568 ซึ่งเป็นวันที่ศาลมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลให้คณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ต่อมาในการประชุมคณะรัฐมนตรีนัดพิเศษ เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2568 ได้มีมติเห็นชอบมอบหมายภูมิธรรม เวชยชัย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี และนายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี³

ประเด็นคลิปเสียงได้รับความสนใจในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง และส่งผลให้ประชาชนให้ความสนใจปัญหากระทบกระทั่งตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยเฉพาะตั้งแต่กรณีทหารไทยเหยียบทุ่นระเบิดระหว่างลาดตระเวนเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2568 ทำให้กองทัพประกาศปิดจุดผ่านแดนทั้ง 4 แห่งในพื้นที่ พร้อมทั้งปิดปราสาทตาเมือนธม จังหวัดสุรินทร์ สถานการณ์ตึงเครียดจนกระทั่งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2568 ไทยเจรจาให้ทหารกัมพูชาออกจากปราสาทตาเมือนธม แต่การเจรจาไม่เป็นผล พร้อมซึ่งลวดหนามส่งผลให้เกิดเหตุปะทะด้วยอาวุธขนาดเล็ก สถานการณ์เริ่มตึงเครียดมากขึ้น และเกิดเหตุปะทะในหลายพื้นที่ ไทยยกระดับใช้ปืนใหญ่ตอบโต้

³ กรมประชาสัมพันธ์, “การประชุม ครม.นัดพิเศษ เห็นชอบมอบหมายนายภูมิธรรม เวชยชัย ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี”, แหล่งที่มา: <https://pscd.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/419459>, 30 สิงหาคม 2568.

บริเวณโดนตวล จังหวัดพระวิหาร และจังหวัดอุดรธานี หลังจากกัมพูชาใช้เครื่องยิงจรวดหลายลำกล้อง BM-21 จากนั้นเหตุปะทะขยายตัวไปตลอดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และ สุรินทร์ ฝ่ายกัมพูชายิงจรวดหลายลำกล้อง B21 ลงพื้นที่เนิน 500 (พื้นที่ช่องบก) ทั้งนี้ กองทัพบกไทย มีแถลงการณ์ประณามฝ่ายกัมพูชาที่ใช้อาวุธโจมตีเป้าหมายพลเรือนในเขตแดนไทย ส่วนจังหวัดตามแนวชายแดนไทยประกาศอพยพประชาชนออกจากพื้นที่ช่องบก อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี อาวุธสนับสนุนหยุดยิงชั่วคราว ขณะที่เครื่องบินขับไล่ F-16 จำนวน 6 ลำ ทิ้งระเบิดใส่ที่ตั้งเป้าหมายทางทหารของกัมพูชา

ภูมิธรรม เวชยชัย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการแทนนายกรัฐมนตรี แถลงการณ์ท่าทีของไทยต่อสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2568 ยืนยันว่า ฝ่ายกัมพูชาเลือกใช้กำลังทางทหารก่อน ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศและหลักมนุษยธรรมอย่างรุนแรง โดยโจมตีโรงพยาบาลและพื้นที่ชุมชนที่ประชาชนอยู่อาศัย ซึ่งอยู่ห่างจากแนวชายแดนเข้ามาในฝั่งไทยกว่า 20 กิโลเมตร เป็นอาชญากรรมสงครามขั้นรุนแรง พร้อมยืนยันว่า (1) กองทัพไทยดำเนินการตอบโต้เฉพาะเป้าหมายทางทหารของกัมพูชา โดยอาศัยหลักการปกป้องตนเองตามกฎหมายระหว่างประเทศ และสามารถทำลายฐานที่มั่นทางทหารของฝ่ายกัมพูชาได้สำเร็จ (2) เหตุการณ์นี้ไม่ใช่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ และไม่ใช้การประกาศสงคราม แต่เป็นการปะทะกันตามแนวชายแดนเพื่อปกป้องอธิปไตย และตอบโต้ผู้รุกรานอย่างเหมาะสม

เหตุการณ์ปะทะตามแนวชายแดนเกิดขึ้นเป็นเวลา 5 วัน ระหว่างวันที่ 24 - 28 กรกฎาคม 2568 ก่อนที่จะมีการผลักดันจากมาเลเซียในฐานะประธานอาเซียนเพื่อให้ไทยและกัมพูชาหยุดยิง โดยภูมิธรรม เวชยชัย รักษาการแทนนายกรัฐมนตรี เข้าร่วมการประชุมพิเศษกับ นายกรัฐมนตรีฮุน มาแนต ของกัมพูชา จัดโดยนายกรัฐมนตรีอันวาร์ อิบราฮิม ของมาเลเซีย ในฐานะประธานอาเซียน ที่เมืองปูตราจายา มาเลเซีย โดยมีเอกอัครราชทูตจีนและสหรัฐฯ ประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์เข้าร่วม ผลการประชุมที่สำคัญคือให้มีการหยุดยิงโดยทันที โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 2568

สถานการณ์ในประเทศในห้วงต่อมาที่พรรคภูมิใจไทยและพรรคประชาชนจะร่วมกันจัดตั้งรัฐบาล โดยเงื่อนไขพรรคประชาชนโหวตให้พรรคภูมิใจไทย แต่ไม่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล พรรคเพื่อไทยประเมินว่า หากปล่อยให้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่ รัฐบาลที่จะเกิดขึ้นจะเป็นรัฐบาลเสียงข้างน้อยและขาดเสถียรภาพในการบริหารประเทศ ภูมิธรรม เวชยชัย รักษาการนายกรัฐมนตรี จึงกราบบังคมทูลร่างพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ 2 กันยายน 2568 ต่อมาสำนักกองมนตรีส่งคืนร่างพระราชกฤษฎีกากลับมาให้สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เนื่องจากเป็นปัญหาข้อขัดแย้งเรื่องรัฐบาลรักษาการสามารถยื่นขอยุบสภา ประกอบกับเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ทำความเข้าใจประกอบว่า รัฐบาลรักษาการไม่สามารถกราบบังคมทูลร่างพระราชกฤษฎีกายุบสภาฯ ได้ อย่างไรก็ตาม ภูมิธรรมโพสต์ข้อความเมื่อ 4 กันยายน 2568 ย้ำชัดว่า เจตนารมณ์ของรัฐบาลคือการคืนอำนาจให้ประชาชนโดยเร็วที่สุด

2.2.1.3 รัฐบาลอนุทิน ชาญวีรกุล (สมัยที่ 1 ระหว่างวันที่ 7 กันยายน-11 ธันวาคม 2568 และสมัยที่ 2 ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม 2569-ปัจจุบัน) รัฐบาลอนุทิน ชาญวีรกุล⁴ มีท่าทีต่อกัมพูชาที่มุ่งปกป้องอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของไทย ควบคู่กับการเปิดช่องทางการเจรจาทางการทูต

สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา คือ นายอนุทิน กล่าวเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2568 เกี่ยวกับรายงานที่ระบุว่า ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ของสหรัฐฯ จะเป็นคนกลางเจรจายุติสถานการณ์ไทย-กัมพูชา ว่า เป็นเจตนาดี แต่กัมพูชาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของไทยก่อน เพราะเป็นฝ่ายรุกราน เงื่อนไขพื้นฐาน 4 ข้อ คือ ต้องถอนกำลังออกจากพื้นที่ ถอนอาวุธร้ายแรง และกักขังระเบิด เคลื่อนย้ายประชาชนกัมพูชาที่บุกรุกออกจากเขตไทย และยืนยันให้ไทยตรวจสอบได้ว่าพื้นที่ปลอดภัยแล้ว ส่วนกรณีกัมพูชาจะเสนอรางวัลโนเบลให้สหรัฐฯ นายกรัฐมนตรีระบุว่า ไม่เกี่ยวข้องกับเรา โดยสนใจประโยชน์ของประเทศไทยและความปลอดภัยของประชาชนเท่านั้น นายกฯ ยังกล่าวถึงกรณีพื้นที่บ้านหนองจาน จังหวัดสระแก้ว ที่จะครบกําหนดให้ชาวกัมพูชาอพยพออกภายในวันที่ 10 ตุลาคม 2568 ยืนยันว่า เจ้าหน้าที่ได้เตรียมแผนรับมือและจะบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด หากมีการละเมิดอธิปไตยไทย⁵

สถานการณ์สำคัญระหว่างไทย-กัมพูชาในห้วงนี้คือ นายกรัฐมนตรีไทยและกัมพูชา ลงนามในปฏิญญาสันติภาพกัวลาลัมเปอร์ (Kuala Lumpur Peace Accord) เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2568 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย การลงนามครั้งนี้จัดขึ้นนอกรอบการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 47 พร้อมด้วยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ของสหรัฐฯ และนายกรัฐมนตรีอินวาร์ อิบราฮิมของมาเลเซีย ร่วมลงนามเป็นสักขีพยาน สำคัญของปฏิญญา 8 ข้อ⁶ มุ่งยุติความขัดแย้ง

⁴ สภาผู้แทนราษฎรลงมติเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2568 เห็นชอบการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและเริ่มดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2568

⁵ ไทยพีบีเอส, “อนุทิน” ไม่กังวล “ทรัมป์” เสนอเป็นคนกลาง ลั่นกัมพูชาต้องทำตามเงื่อนไข, แหล่งที่มา:

<https://www.thaibps.or.th/news/content/357395>, 8 ตุลาคม 2568

⁶ มีรายละเอียดหลัก ดังนี้ 1) ยุติการใช้กำลัง ละเว้นการคุกคามหรือใช้กำลัง และแก้ปัญหาข้อพิพาทโดยสันติวิธี 2) เคารพเขตแดนยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศและเคารพอธิปไตยของกันและกัน 3) ถอนอาวุธหนัก ถอนอาวุธและกำลังทหารออกจากพื้นที่เผชิญหน้าตามแนวชายแดน 4) เก็บกู้ระเบิด ร่วมมือกันเคลียร์พื้นที่จากกับระเบิดและวัตถุระเบิดที่ยังไม่ระเบิด 5)ปราบปรามแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ร่วมมือกันอย่างจริงจังในการปราบปรามขบวนการหลอกลวงออนไลน์ (scam operations) 6) บริหารพื้นที่ทับซ้อน ร่วมมือกันจัดการพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลและทางบกเพื่อป้องกันความขัดแย้งในอนาคต

บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา นายกรัฐมนตรีอินทรีนุทินย้ำว่า ปณิธานนี้ไม่ใช่เอกสารข้อตกลงสงบศึกถาวร แต่เป็นกรอบแนวทาง (pathway) ในการประสานงานเพื่อสร้างสันติภาพและความปลอดภัยให้กับประชาชนตามแนวชายแดนอย่างยั่งยืน โดยไม่มีการสูญเสียดินแดนหรือเสียเปรียบทางอธิปไตย

ในขณะที่รัฐบาลนายกรัฐมนตรีอินทรีนุทิน ประสบปัญหาทางการเมืองภายใน เนื่องจากรัฐบาลเสียงข้างน้อยไม่สามารถรักษาเสียงสนับสนุนได้ นายกรัฐมนตรีอินทรีนุทินกราบบังคมทูลเพื่อขอพระราชทานพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2568 และเป็นรัฐบาลรักษาการตามรัฐธรรมนูญ โดยยังคงรับผิดชอบด้านความมั่นคง โดยเฉพาะสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ยังมีการปะทะและความตึงเครียดในช่วงเวลาดังกล่าว นายกรัฐมนตรีอินทรีนุทินยืนยันว่าการยุบสภาไม่กระทบต่อการปฏิบัติการของกองทัพและการดูแลความมั่นคงของประเทศ

ได้เกิดเหตุปะทะรอบที่ 2 ขึ้นโดยมีสาเหตุจากการปะทะระหว่างกำลังทหารไทย-กัมพูชา บริเวณภูผาเหล็ก พลาญหินแปดก้อน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2568 กัมพูชาเปิดฉากยิงด้วยกระสุนปืนเล็กมายังฝ่ายไทย ในขณะที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยปรับปรุงเส้นทางในเขตอธิปไตย ทำให้กำลังพลได้รับบาดเจ็บ 2 นาย ไทยจึงยิงอย่างต่อเนื่องตามกฎหมายการปะทะอย่างได้สัดส่วน นอกจากนี้ พบการปะทะในพื้นที่อื่น ๆ อาทิ ช่องอานม้า ห้วยตามาเรีย ปราสาทตาควาย และปราสาทตาเมือน กัมพูชาใช้อาวุธและเครื่องยิงสนับสุนนโจมตีกำลังฝ่ายไทยอย่างต่อเนื่อง ตรวจพบการเพิ่มเติมกำลังพล อาวุธและยุทโธปกรณ์ในบริเวณชายแดน รวมทั้งตรวจพบว่า กัมพูชาใช้อาวุธ BM21 โจมตีพื้นที่ชุมชนพลเรือน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งไม่ใช่พื้นที่ปฏิบัติการทางทหาร และหวังทำร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวไทย ด้วยเหตุนี้ กองทัพอากาศไทยจึงใช้เครื่องบิน F-16 ทำลายเป้าหมายฐานที่มั่นทางทหารของฝ่ายกัมพูชา หรือพื้นที่ที่มีการตรวจพบว่ามีอาวุธหนักเตรียมโจมตีกำลังทหารของฝ่ายไทย เช่น การโจมตีอาคารศาลาโนเก่า บริเวณช่องอานม้า อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นที่บังคับการและเป็นศูนย์บังคับบัญชาอากาศยานไร้คนขับ

สถานการณ์ขยายวงกว้างและมีเหตุไม่สงบเกิดขึ้นเป็นระยะทำให้เกิดสภาวะความตึงเครียดบริเวณชายแดน นายกรัฐมนตรีอินทรีนุทิน แลงการณ์ผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2568 โดยมี พลเอก ณัฐพล นาคพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ภายหลังประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติ มีมติยืนยันว่า รัฐบาลจะดำเนินการตามมติสภาความมั่นคงแห่งชาติ คือ จะมีปฏิบัติการทางทหารในทุกกรณีตามเงื่อนไขของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และให้มีการปฏิบัติการทางทหารในเรื่องอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น และได้สั่งการให้หน่วยงานด้านความมั่นคงบูรณาการการทำงาน เพื่อดูแลความปลอดภัยของประชาชนและปกป้องอธิปไตยของชาติ รัฐบาลไทย

ยืนยันจะดำรงความมุ่งมั่นสูงสุดในการปกป้องอธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดนของชาติ ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และสิทธิในการป้องกันตนเองโดยชอบธรรม

การปะทะบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเกิดขึ้นจนถึงวันที่ 27 ธันวาคม 2568 นายกรัฐมนตรีอนุทิน กล่าวถึงสถานการณ์ชายแดนว่า กองทัพสามารถสถาปนาบูรณภาพแห่งดินแดนในทุกพื้นที่ได้ตามแผนที่วางไว้แล้ว ส่วนการดำเนินการด้านการทูต เป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศและคณะกรรมการร่วมชายแดน ซึ่งต้องดำเนินการตามกรอบความตกลงที่มีอยู่ โดยเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2568 หวัง อี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของจีน ได้เชิญฝ่ายไทยเข้าร่วมหารือที่นครคุนหมิง ในประเด็นการรักษาดินแดนและอธิปไตย สหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเข้าร่วม ซึ่งรัฐบาลไทยยืนยันว่า จะดำเนินการอย่างเต็มที่ที่ควบคู่ไปกับการเจรจาทางการทูตตามขั้นตอนที่เหมาะสม

ไทยและกัมพูชาจัดการประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไป (General Border Committee: GBC) วิสามัญ ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2568 ที่จุดผ่านแดนถาวรจังหวัดโพลิน กัมพูชา และจังหวัดจันทบุรี มีประธานร่วมคือ พลเอก เตีย เซฮา รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกัมพูชา กับ พลเอก ณัฐพล นาคพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมไทย และผู้สังเกตการณ์อาเซียน (AOT) เข้าร่วม ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะหยุดยิงทันที มีผลตั้งแต่วันที่ 12.00 น.ของวันที่ 27 ธันวาคม 2568 โดยจะใช้ชุดประสานงานชายแดนกัมพูชา-ไทย และไทย-กัมพูชา เพื่อให้มั่นใจว่าการหยุดยิงจะยั่งยืน ภายใต้การสังเกตการณ์และการตรวจสอบของทีมผู้สังเกตการณ์อาเซียน นอกจากนี้ หลังจากที่มีการรักษาการหยุดยิงอย่างสมบูรณ์เป็นเวลา 72 ชั่วโมง ทหารกัมพูชาจำนวน 18 นาย จะถูกส่งกลับไปยังกัมพูชา เป็นไปตามเจตนารมณ์ของปฏิญญาร่วมกัวลาลัมเปอร์ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2568

นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะไม่เคลื่อนย้ายกองกำลัง รวมถึงการลาดตระเวนไปยังที่มั่นของอีกฝ่าย ไม่เพิ่มกองกำลังตลอดแนวชายแดนกัมพูชา-ไทย และไม่ดำเนินการยั่วยุใด ๆ ที่อาจยกระดับความตึงเครียด ซึ่งรวมถึงกิจกรรมทางทหารที่รุกล้ำเข่าน่านฟ้าและดินแดน หรือที่มั่นของอีกฝ่าย ณ เวลาที่หยุดยิง ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะงดเว้นการก่อสร้างหรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางทหารหรือป้อมปราการใด ๆ ที่อยู่นอกเหนือฝั่งของตนเอง และตกลงที่จะอนุญาตให้พลเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนที่ได้รับผลกระทบ กลับคืนสู่ภูมิภาคโดยเร็วที่สุด

สถานการณ์ความตึงเครียดชายแดนไทย-กัมพูชาส่งผลให้กระแสดินนิยมเพิ่มขึ้น ในทั้งสองประเทศ ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งให้พรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2569 พรรคภูมิใจไทยเป็นพรรคที่ได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด (193 จาก 500 ที่นั่ง) แต่ยังไม่ถึงเสียงข้างมาก (251 เสียง) จึงต้องจัดตั้งรัฐบาลผสมหลายพรรค รวมถึงพรรคเพื่อไทยและพรรคขนาดเล็กอื่น ๆ ต่อมา เมื่อ 19 มีนาคม 2569 ที่ประชุม

สภาผู้แทนราษฎรลงมติเลือกอนุทิน ชาญวีรกูล เป็นนายกรัฐมนตรีอีกสมัย โดยได้รับ 293 เสียง จากสมาชิกที่ลงมติ 499 คน

2.2.2 ความสำคัญของสหรัฐฯ และจีนในบริบทความขัดแย้งไทย-กัมพูชา

ไทยและสหรัฐฯ เป็นพันธมิตรทางสนธิสัญญาและสหรัฐฯ กำหนดให้ไทยเป็นประเทศที่มีสถานะพันธมิตรหลักนอกองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (Major Non-NATO Ally: MNNA) ที่มีความร่วมมือใกล้ชิดในทางการทหารและความมั่นคง ส่งผลให้ไทยเป็นหนึ่งในหุ้นส่วนด้านความมั่นคงที่สำคัญของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้รัฐบาลประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ สมัยที่ 2 สหรัฐฯ ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบาย Make America Great Again และมุ่งลดการขาดดุลการค้า โดยใช้มาตรการภาษีศุลกากรตอบโต้ (reciprocal tariffs) กับประเทศคู่ค้า รวมถึงไทย โดยสหรัฐฯ กำหนดอัตราภาษีตอบโต้ไทยในระดับร้อยละ 36 นอกจากนี้ ในช่วงเหตุการณ์ความตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเมื่อกรกฎาคม 2568 สหรัฐฯ ใช้แรงกดดันทางการทูต และประเด็นการค้าเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันให้ทั้งสองฝ่ายเข้าสู่กระบวนการเจรจาและบรรลุข้อตกลงหยุดยิง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างนโยบายเศรษฐกิจกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ตอกย้ำความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ ในระดับโลกที่ใช้อำนาจทางการเมือง (political power) ควบคุมและมีอิทธิพลเหนือประเทศอื่นเพื่อให้ทำตามความต้องการ ผ่านการบีบบังคับ การเจรจาต่อรอง และการจูงใจ ตามทฤษฎีดุลแห่งอำนาจในสำนักสังคมนิยม

ประธานาธิบดีทรัมป์แสดงจุดยืนอย่างต่อเนื่องในการผลักดันให้เกิดการยุติความขัดแย้งในหลายภูมิภาคของโลก และกล่าวถึงบทบาทในฐานะผู้ส่งเสริมสันติภาพ ทั้งนี้ สื่อมวลชนและนักวิเคราะห์การเมืองระหว่างประเทศจำนวนหนึ่งได้ตั้งข้อสังเกตว่า ความพยายามดังกล่าวอาจสอดคล้องกับความปรารถนาของทรัมป์ ที่จะได้รับการเสนอชื่อหรือได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ แต่ยังไม่มีความชัดเจนยืนยันอย่างเป็นทางการว่าการดำเนินนโยบายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อรางวัลดังกล่าวโดยตรง

ในช่วงปี 2568 รัฐบาลสหรัฐฯ สนับสนุนและผลักดันการเจรจาสันติภาพหรือการหยุดยิง ในความขัดแย้งทั่วโลก 8 แห่ง ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างอาร์เมเนีย-อาเซอร์ไบจาน อิสราเอล-ฮามาส อิสราเอล-อิหร่าน รัสเซีย-ยูเครน อินเดีย-ปากีสถาน อิหร่าน-อิรัก เอธิโอเปีย-โซมาเลีย รวมถึงกรณีความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งสะท้อนบทบาทของสหรัฐฯ ในการใช้การทูตเพื่อส่งเสริมเสถียรภาพและลดความตึงเครียดในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

ความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับสหรัฐฯ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาอยู่ในระดับที่ไม่ราบรื่น เนื่องจากความเห็นต่างด้านสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ส่งผลให้ความร่วมมือทางทหารลดลง โดยกัมพูชายุติการฝึกทางทหารกับสหรัฐฯ ภายใต้รหัส Angkor Sentinel ตั้งแต่ปี 2560

พร้อมทั้งขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงกับจีน โดยเฉพาะการเปิดทางให้จีนมีบทบาทในการปรับปรุงฐานทัพเรือเรียม อย่างไรก็ตาม การเยือนกัมพูชาของ พลเอก ลอยด์ ออสติน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2567 เป็นสัญญาณของการฟื้นฟูความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และกัมพูชา แม้ว่าสหรัฐฯ จะไม่ได้มีผลประโยชน์โดยตรงต่อข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา แต่การกลับมาเสริมสร้างความร่วมมือกับกัมพูชา อธิบายได้ในบริบทของการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีน โดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาดุลอำนาจและจำกัดการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก

ในปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา จีนเลือกดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวัง แม้ว่ามีความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ที่แน่นแฟ้นกับกัมพูชา แต่จีนหลีกเลี่ยงการแสดงจุดยืนที่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างเปิดเผย เนื่องจากไทยยังคงเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจีนในภูมิภาคทั้งด้านการค้า การลงทุน โครงการรถไฟความเร็วสูง และความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขง (Lancang-Mekong Cooperation) ยกตัวอย่าง จีนส่งเอกอัครราชทูตประจำมาเลเซียเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ในการประชุมระหว่างนายภูมิธรรม เวชยชัย รักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรีกับนายฮุน มาแนต นายกรัฐมนตรีกัมพูชาในการประชุมพิเศษจัดโดยนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ที่เมืองปุตราจายา เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2568 เพื่อให้มีการหยุดยิงระหว่างไทยกับกัมพูชา จีนยังริเริ่มเวทีหารือไตรภาคีระหว่างจีน ไทย และกัมพูชา สะท้อนความพยายามของจีนในการแสดงบทบาทในฐานะมหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพของภูมิภาค

แม้จีนจะเป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของกัมพูชา⁷ แต่จีนมีผลประโยชน์ในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งกัมพูชาและไทย เนื่องจากทั้งสองประเทศต่างเป็นหุ้นส่วนสำคัญของจีน ในด้านการค้า การลงทุน การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน และความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค ดังนั้น จีนจึงไม่ต้องการให้ความขัดแย้งไทย-กัมพูชากลายจนกระทบต่อความสัมพันธ์จีน-ไทยหรือเสถียรภาพของภูมิภาค

โดยสรุป การเข้ามามีบทบาทของสหรัฐฯ และจีนส่งผลให้แนวทางของไทยที่มุ่งแก้ไขปัญหากับกัมพูชาผ่านกลไกทวิภาคีเผชิญข้อจำกัดและแรงกดดันจากภายนอกมากขึ้น โดยสหรัฐฯ ใช้อิทธิพลทางการทูตควบคู่กับประเด็นการค้าเพื่อเร่งรัดการหยุดยิง ขณะที่การรับรู้ข้อมูลสถานการณ์ที่คลาดเคลื่อนอาจทำให้ฝ่ายสหรัฐฯ เข้าใจว่าไทยเป็นฝ่ายเริ่มต้นหรือยกระดับความขัดแย้ง ส่งผลให้ไทยต้องใช้ความพยายามมากขึ้นในการชี้แจงข้อเท็จจริงและรักษาความชอบธรรมในเวทีระหว่าง

⁷ กัมพูชาอนุญาตให้จีนเข้าร่วมปรับปรุงฐานทัพเรือเรียมตั้งแต่ปี 2564 และเปิดใช้งานโครงการระยะที่ 1 เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2568 นอกจากนี้ จีนและกัมพูชาได้ยกระดับการฝึกร่วมภายใต้รหัส Golden Dragon อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เริ่มจัดการฝึกครั้งแรกเมื่อปี 2559

ประเทศ ส่วนความร่วมมือทางทหารและการส่งมอบยุทธโศปกรณ์ของจีนแก่กัมพูชา ได้เพิ่มขีดความสามารถและความเชื่อมั่นของกัมพูชา จนอาจส่งเสริมให้มีท่าทีแข็งกร้าวต่อไทยมากขึ้น ดังนั้น การแข่งขันและบทบาทของมหาอำนาจจึงมีแนวโน้มทำให้ข้อพิพาททวิภาคีมีความซับซ้อน และลดพื้นที่ในการดำเนินนโยบายอย่างเป็นอิสระของไทย

2.2.3 การดำเนินการของไทยต่อสหรัฐฯ และจีนในบริบทความขัดแย้งไทย-กัมพูชา

รัฐบาลไทยไม่ได้มียุทธศาสตร์ปฏิสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และจีน รวมทั้งประเทศที่ 3 เพื่อให้มีบทบาทในปัญหาพิพาทระหว่างไทย-กัมพูชา เนื่องจากไทยมุ่งใช้กลไกทวิภาคีแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกัมพูชาเป็นหลัก ขณะที่กัมพูชายุบายอย่างต่อเนื่องในการยกระดับข้อพิพาทกับไทยเข้าสู่เวทีการประชุมระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ โดยกัมพูชาแสดงให้เห็นให้ประชาคมโลกเข้าใจว่าเป็นฝ่ายถูกกระทำและเป็นประเทศเล็กที่เสียเปรียบไทยในด้านขีดความสามารถทางทหารและเศรษฐกิจ ทั้งนี้ การดำเนินการของกัมพูชาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในทุกองค์ประกอบในลักษณะการทำให้สงครามผสมผสาน (hybrid warfare) ทั้งการใช้กำลังตามแบบและการปฏิบัติการข่าวสารทำให้ไทยเริ่มปรับท่าทีที่แม้จะยึดมั่นต่อกลไกทวิภาคีแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกัมพูชา แต่ไม่สามารถตัดมิติของความสัมพันธ์กับประเทศที่ 3 โดยเฉพาะสหรัฐฯ จีน และอาเซียน ออกจากการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา โดยภายใต้รัฐบาลอนุทิน ที่มีนายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ไทยใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และจีนในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์กับกัมพูชามากขึ้น

การดำเนินการของไทยต่อสหรัฐฯ

1) ไทยสื่อสารกับสหรัฐฯ ผ่านช่องทางการทูตอย่างต่อเนื่อง ในระยะแรกในช่วงที่มาริช เสงี่ยมพงษ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลแพทองธาร ชินวัตร และรัฐบาลภูมิธรรม เวชยชัย การติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ ไม่ปรากฏต่อสาธารณะอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-สหรัฐฯ ในห้วงดังกล่าวเผชิญแรงกดดันจากกรณีไทยส่งตัวชาวอุยกูร์จำนวน 40 คน กลับจีน เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2568 ซึ่งสหรัฐฯ แสดงความไม่พอใจและประกาศมาตรการจำกัดการออกวีซ่าแก่เจ้าหน้าที่ระดับสูงของไทย คาดว่ารวมถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่า ประเด็นสิทธิมนุษยชนและการส่งกลับชาวอุยกูร์มีผลต่อบรรยากาศและพลวัตของความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ

ต่อมาในช่วงที่สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปรากฏการติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่างฝ่ายไทยกับสหรัฐฯ ผ่านการหารือทางโทรศัพท์ ในหลายโอกาส และคณะเจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐฯ เยือนไทย ซึ่งสะท้อนถึงการให้การทูตระดับรัฐมนตรีเป็นกลไกการสื่อสารและสร้างความเข้าใจระหว่างสองประเทศ

ในโอกาสที่ไมเคิล จอร์จ ดีซอมเบอร์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ฝ่ายกิจการเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก เยือนไทย เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2569 ได้เข้าพบสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศหารือเกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดน ไทย-กัมพูชา ผู้ช่วยรัฐมนตรีสหรัฐฯ ยินดีกับข้อตกลงหยุดยิงและการปล่อยตัวทหารกัมพูชา 18 นาย โดยเห็นว่าเป็นพัฒนาการที่สำคัญและแสดงความเสียใจกรณีทหารไทยที่ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต พร้อมทั้งแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องอธิปไตยของประเทศและการดำเนินการที่จำเป็นของไทย รัฐมนตรีฯ ขอขอบคุณการสนับสนุนของสหรัฐฯ ในห้วงที่ผ่านมา และเห็นว่า สถานการณ์ยังคงมีความเปราะบาง โดยย้ำความมุ่งมั่นของไทยที่จะสร้างความมั่นใจว่าข้อตกลงหยุดยิงจะได้รับการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและส่งเสริมการสร้างควมไว้วางใจ เชื่อใจ ตลอดจนการดำเนินการเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ กับกัมพูชาให้เกิดสันติภาพอย่างยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ ในการเข้าพบพลเอก อุกฤษณ์ บุญตานนท์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ฝ่ายไทยได้ชี้แจงถึงแนวทางและการดำเนินการของไทยในพื้นที่ชายแดน ซึ่งยึดหลักการแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ หลักมนุษยธรรม และเหตุผลสากล โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี ควบคู่กับการคำนึงถึงความมั่นคงของประเทศและความปลอดภัยของประชาชน

นอกจากนี้ ไทยยังใช้เวทีพหุภาคีเป็นช่องทางสื่อสารและสร้างการรับรู้ สถานการณ์ต่อประชาคมระหว่างประเทศ รวมถึงสหรัฐฯ เกี่ยวกับจุดยืนของไทยต่อความขัดแย้งบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ดังนี้

(1) สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกล่าวถ้อยแถลงในการอภิปรายทั่วไปของการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 80 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2568 แสดงความผิดหวังต่อการดำเนินการของกัมพูชาที่ยังขาดความจริงใจในการแสวงหาทางออกผ่านกลไกทวิภาคีและสันติวิธี รวมทั้งกล่าวถึงการย่ำแย่และการละเมิดข้อตกลงหยุดยิงที่ไทยเห็นว่า เป็นความพยายามยกระดับประเด็นความขัดแย้งชายแดนเข้าสู่ระดับระหว่างประเทศ ขณะเดียวกัน ไทยได้ย้ำจุดยืนว่าต้องการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี แต่ยังคงยึดมั่นในการปกป้องอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศ พร้อมเรียกร้องให้กัมพูชาดำเนินการด้วยความจริงใจและสุจริตใจ เพื่อเปิดพื้นที่สำหรับการเจรจา การฟื้นฟูความไว้วางใจ เชื่อใจ และการใช้กลไกทวิภาคีที่มีอยู่ในการคลี่คลายสถานการณ์⁸

⁸ กระทรวงการต่างประเทศ, “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกล่าวถ้อยแถลงของไทยในการอภิปรายทั่วไปของการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 80,” 2568, แหล่งที่มา: <https://www.mfa.go.th/th/content/unga80-statement-th?page=5d5bd3c915e39c306002a907>.

(2) เชิดชาย ไขววิทย์ เอกอัครราชทูต ผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ชี้แจงข้อเท็จจริงเรื่องกัมพูชาละเมิดข้อตกลงหยุดยิง ระหว่างการกล่าวถ้อยแถลง ในการประชุมระดับสูงระหว่างประเทศว่าด้วยการระงับข้อพิพาทปัญหาปาเลสไตน์โดยสันติวิธี และการดำเนินการตามแนวทางสองรัฐ เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2568 เนื่องจากกัมพูชากล่าวหาตึงไทย เกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ในเวทิดังกล่าว⁹

2) ไทยใช้ประโยชน์จากเครือข่าย Friends of Thailand โดยสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน เชิญคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) สหรัฐฯ เยือนไทยภายใต้โครงการ Congressional Delegation (CODEL) ระหว่างวันที่ 23-27 สิงหาคม 2568 นำโดย สส. Beth Van Duyne สส. Terri Sewell สส. Richard McCormick และ สส.Suhas Subramanyam แม้การเยือน ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อไทยและความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ ในภาพรวม แต่จากบริบททางภูมิรัฐศาสตร์ในขณะนั้น ฝ่ายไทยได้เชิญคณะเดินทางไปยังค่ายสรรพสิทธิประสงค์ และโรงพยาบาลภายในค่ายจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อรับฟังการบรรยายเกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดน ไทย-กัมพูชาจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ ตลอดจนรับฟังผลกระทบต่อประชาชนและ เด็กนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ชายแดน

3) ไทยว่าจ้างบริษัทล็อบบีสต์ในสหรัฐฯ เช่น BGR Group เพื่อสนับสนุนการเจรจา การค้า การลดอัตราภาษี และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่เพื่อผลักดันประเด็นข้อพิพาท ไทย-กัมพูชา โดยตรง ขณะที่กัมพูชาว่าจ้างบริษัทล็อบบีสต์ในสหรัฐฯ เช่น Akin Gump Strauss Hauer & Feld LLP, Mercury Public Affairs และ BGR Group เพื่อสื่อสารจุดยืนของรัฐบาล กัมพูชาและสร้างความเข้าใจต่อผู้กำหนดนโยบายของสหรัฐฯ ด้านกัมพูชา มีรายงานด้วยว่า เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2564 สถานเอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำสหรัฐฯ ได้ทำข้อตกลงว่าจ้างบริษัท Qorvis Communications ซึ่งเป็นบริษัทด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ให้บริการ ด้านการสื่อสารเชิงกลยุทธ์และความสัมพันธ์กับสื่อ เพื่อสนับสนุนการสร้างการรับรู้และส่งเสริม ภาพลักษณ์ของกัมพูชาในสหรัฐฯ รวมถึงด้านการเดินทางและการท่องเที่ยว ข้อตกลงดังกล่าวมีผล ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2564 โดยกำหนดค่าบริการเดือนละ 69,300 ดอลลาร์สหรัฐฯ และไม่ได้กำหนด วันสิ้นสุดสัญญาไว้เป็นการเฉพาะ

4) การติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางกองทัพของไทยและสหรัฐฯ พลเอก ธราพงษ์ มะละคำ ปลัดกระทรวงกลาโหม และคณะเยือนสหรัฐฯ ระหว่างวันที่ 2-9 สิงหาคม 2569 เพื่อกระชับ

⁹ Permanent Mission of Thailand to the United Nations. [“Statement by His Excellency Mr. Cherdchai Chaivaivid Ambassador and Permanent Representative of Thailand to the United Nations at the United Nations High-Level International Conference on the Peaceful Settlement of the Question of Palestine and the Implementation of the Two-State Solution,”](#) 30 July 2025.

ความสัมพันธ์และยกระดับความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหาร โดยหารือกับผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสงคราม และกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ได้แก่ John Noh ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสงครามด้านความมั่นคงอินโด-แปซิฟิก Elbridge Colby รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสงครามด้านนโยบาย Daniel P. Driscoll รัฐมนตรีทบวงทหารบก และ Seth Bailey รองผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศประจำสำนักกิจการเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก นอกจากนี้ ได้หารือกับ นาง Tammy Duckworth สมาชิกวุฒิสภาสหรัฐฯ ที่ยินดีที่จะสนับสนุนโครงการช่วยเหลือไทย ทั้งด้านการศึกษา อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการแพทย์ทหาร ทั้งนี้ ในทุกการหารือ พลเอก ธารพงษ์ ได้ชี้แจงข้อมูลที่ถูกต้อง และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยฝ่ายไทยยึดมั่นในการปฏิบัติตามข้อตกลงหยุดยิงและถ้อยแถลงร่วมฯ และแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีผ่านกลไกทวิภาคี ปัจจุบัน ถึงแม้สถานการณ์โดยรวมมีแนวโน้มดีขึ้นแต่ยังคงเปราะบาง เนื่องจากกัมพูชา ยังยั่วเยว เผยแพร่ข่าวสารที่บิดเบือน และนำปัญหาไปสู่เวทีระหว่างประเทศ เพื่อก่อกวาทไทย ทั้งนี้ ไทยพร้อมที่จะเข้าร่วมกระบวนการประนีประนอมภาคบังคับ ภายใต้ UNCLOS ด้วยท่าทีที่สร้างสรรค์และสุจริตใจ

การดำเนินการของไทยต่อจีน

ฝ่ายไทยใช้ช่องทางการทูตและช่องทางการติดต่อระหว่างหน่วยงานอย่างหลากหลาย ทั้งกับรัฐบาลจีน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจีน และสถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย เพื่อสื่อสารข้อกังวล ขอคำชี้แจง และแสวงหาความชัดเจนเกี่ยวกับจุดยืนและการดำเนินการของจีน เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างจีนกับกัมพูชา สร้างความกังวลให้กับรัฐบาล กองทัพ และสังคมไทย เป็นที่น่าสังเกตว่า การสื่อสารอย่างเป็นทางการของฝ่ายไทยต่อจีนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกัมพูชาไม่ได้ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะในรายละเอียดมากนัก ซึ่งอาจสะท้อนลักษณะของการติดต่อแบบรักษาหน้า และความพยายามของไทยในการหลีกเลี่ยงที่จะทำให้ประเด็นดังกล่าวกลายเป็นความขัดแย้งทางการทูตระหว่างไทยกับจีน

สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเชิญ หวัง อี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีนเยือนไทยเพื่อร่วมประชุมกลไกการหารือระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศไทย-จีน ครั้งที่ 3 ที่กรุงเทพฯ และการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศไทย-จีน อย่างไม่เป็นทางการ ระหว่างวันที่ 23-25 เมษายน 2569 ที่จังหวัดกระบี่ การหารือสถานการณ์ไทย-กัมพูชา หวัง อี้ กล่าวว่า จีนสนับสนุนการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศด้วยการเจรจามากกว่าการใช้กำลังทหาร และหวังว่าไทยและกัมพูชาจะใช้ความยับยั้งชั่งใจและความเปิดกว้าง สร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการเจรจา เสริมสร้างความต่อเนื่องของการหยุดยิง ฟื้นฟูการติดต่อทวิภาคี แก้ไขข้อพิพาทชายแดนโดยเร็วที่สุด และรักษาสภาพแวดล้อมที่สงบสุขและมั่นคง ในฐานะที่เป็นมิตรประเทศของ

ทั้งไทยและกัมพูชา จีนยินดีที่จะสร้างแพลตฟอร์มเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายฟื้นฟูความไว้วางใจและปรับปรุงความสัมพันธ์ต่อไป¹⁰

เป็นที่น่าสังเกตว่าจีนใช้กลไกการทูตสาธารณะ (public diplomacy) เพื่อบริหารจัดการการรับรู้ของสาธารณะเพื่อปกป้องภาพลักษณ์ของจีน และความสัมพันธ์ที่ดีของทั้งสองประเทศอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะผ่านเว็บไซต์และเพจ Facebook ของสถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ชี้แจงจุดยืนจีนต่อสถานการณ์ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาโดยตรงต่อสาธารณชนไทย เช่น การรับรู้ว่าจีนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกัมพูชามากกว่าไทย หรือข้อกล่าวหาว่าอาวุธที่จีนส่งมอบให้กัมพูชาถูกนำไปใช้ในการปะทะบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา หลังจากกองทัพไทยยึดอาวุธนำวิถีต่อสู้รถถัง (Anti-Tank Guided Missile-ATGM) แบบ GAM-102 ที่ผลิตในจีนได้ในระหว่างการสู้รบกับกัมพูชาบริเวณช่องอานม้า จังหวัดอุบลราชธานี หรือปรากฏรายงานข่าวเมื่อมิถุนายน 2569 กรณีกัมพูชาได้รับรถถัง T59D จากจีน จำนวน 93 คัน

ในประเด็นการส่งมอบอาวุธดังกล่าว หลังจากข่าวกลายเป็นกระแสในสังคมไทย จีนได้สื่อสารเพื่อชี้แจงว่า การจัดหาและส่งมอบอาวุธให้กัมพูชาเป็นผลจากข้อตกลงและความร่วมมือด้านการทหารที่ดำเนินการไว้ก่อนเกิดความขัดแย้ง และไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการใช้กำลังหรือการดำเนินการทางทหาร ท่าทีดังกล่าวสะท้อนความพยายามของจีนในการแยกความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีอยู่เดิมออกจากความขัดแย้งที่กำลังดำเนินอยู่ พร้อมทั้งรักษาพื้นที่ทางการทูตในการวางตัวเป็นฝ่ายที่มีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ต่อเสถียรภาพในภูมิภาค

2.3 สรุปผลการศึกษา

ข้อพิพาทเขตแดนและความไม่ไว้วางใจระหว่างไทย-กัมพูชามีรากฐานจากประวัติศาสตร์การอ้างสิทธิในพื้นที่ที่ยังไม่มีการปักปันเขตแดนอย่างชัดเจน การเคลื่อนไหวและการเพิ่มกำลังทางทหารในพื้นที่อ่อนไหว ตลอดจนกระแสชาตินิยมและแรงกดดันทางการเมืองภายในประเทศ เหตุปะทะบริเวณช่องบกเมื่อพฤษภาคม และการปะทะรุนแรงเมื่อกรกฎาคมและธันวาคม 2568 สะท้อนว่า ความขัดแย้งมีโอกาสกลับมาเกิดขึ้นซ้ำและยกระดับเป็นการใช้กำลัง หากไม่สามารถจัดการกับสาเหตุ เชิงโครงสร้างและสร้างกลไกป้องกันเหตุที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบในหลายมิติ ทั้งต่อความมั่นคงและอธิปไตยของไทย ความปลอดภัยและการดำรงชีวิตของประชาชน

¹⁰ รัฐบาลไทย. “นายกฯ เปิดห้องทำงานต้อนรับ “หวัง อี้” รมว.กต.จีน อย่างอบอุ่น เสรีพิรุณ-ข่าวหลาม กระชับสัมพันธ์ไทย-จีน ย้ำหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ หนุนแผนพัฒนาความร่วมมือศักยภาพ พร้อมมุ่งปราบสแกมเมอร์.” 2568, แหล่งที่มา <https://www.thaigov.go.th/th/news/163341>.

การอพยพและความเสียหายต่อพื้นที่พลเรือน ตลอดจนความสัมพันธ์ทางการทูตและเสถียรภาพของภูมิภาค

ปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชาเกิดขึ้นโดยไม่ได้มีการคาดการณ์และเตรียมการรองรับมาก่อน ในระยะแรกจึงไม่มียุทธศาสตร์ชัดเจนในการจัดการปัญหาดังกล่าว ต่อมารัฐบาลไทยยึดแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ไทย-กัมพูชาด้วยสันติวิธีและกลไกทวิภาคีที่มีอยู่ แต่ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการดำเนินการและติดต่อสื่อสารกับประเทศที่ 3 หรือมหาอำนาจ ดังนั้น ความไม่ต่อเนื่องทางการเมืองภายในและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอาจส่งผลกระทบต่อความชัดเจนและความต่อเนื่องของนโยบายชายแดน

แนวทางแก้ไขควรดำเนินการหลายแนวทางควบคู่กัน โดย (1) การจัดตั้งช่องทางติดต่อโดยตรงในระดับรัฐบาล กองทัพ กองทัพภาคของทั้งสองประเทศ ทำหน้าที่ประสานงานและตรวจสอบข่าวสาร เพื่อป้องกันเหตุปะทะและลดความเสี่ยงจากการคำนวณผิดพลาดของฝ่ายทหาร (2) ใช้กลไกคณะกรรมการชายแดนทั่วไป (GBC) และกลไกชายแดนที่มีอยู่เป็นช่องทางหลักในการควบคุมและลดความเสี่ยงของการปะทะ (3) เร่งการเก็บกู้ทุ่นระเบิดและวัตถุระเบิดเพื่อสร้างความปลอดภัยแก่ประชาชนและกำลังพล (4) แก้ไขปัญหาอาชญากรรมออนไลน์บริเวณแนวชายแดน และ (5) ผลักดันการเจรจาปักปันเขตแดนและการจัดการพื้นที่ทับซ้อนบนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยรักษาคูณินด้านอธิปไตยของไทยควบคู่กับการลดปัจจัยที่จะนำไปสู่การปะทะรอบใหม่

ไทยจำเป็นต้องพัฒนากลไกบูรณาการข้อมูลและการสื่อสารของภาครัฐให้มีความเป็นเอกภาพและต่อเนื่อง การสื่อสารของไทยเพื่อตอบโต้ข่าวปลอม ข่าวบิดเบือน และเรื่องเล่าของฝ่ายตรงข้าม ยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ควรยกระดับการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ของรัฐบาลโดยจัดทำข้อมูลข้อเท็จจริงที่ตรวจสอบได้และเผยแพร่อย่างรวดเร็ว เพื่อลดผลกระทบจากข่าวปลอม ข่าวบิดเบือน จำเป็นต้องชี้แจงข้อเท็จจริง โดยหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่กระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมจนเป็นอุปสรรคต่อการเจรจา

โอกาสสำคัญของไทย คือ การเปลี่ยนจากการบริหารความขัดแย้งไปสู่การสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจในระยะยาว หากสามารถรักษาการหยุดยิงและลดความตึงเครียดได้อย่างต่อเนื่อง ไทยสามารถใช้ประเด็นที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น การเก็บกู้ทุ่นระเบิด การปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ การหลอกลวงออนไลน์ และการค้ามนุษย์ เป็นพื้นที่สร้างความร่วมมือและฟื้นฟูความไว้วางใจ ก่อนพัฒนาไปสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า และการพัฒนาพื้นที่ชายแดน เป้าหมายระยะยาว คือ การทำให้การหยุดยิงมีความยั่งยืน แก้ไขปัญหาเขตแดนบนพื้นฐานกฎหมายระหว่างประเทศ และสร้างความร่วมมือชายแดนอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้ไทยสามารถรักษาอธิปไตย ความมั่นคง และผลประโยชน์แห่งชาติ พร้อมลดโอกาสการกลับมาปะทะกันอีกในอนาคต

ในมิติต่างประเทศ ไทยควรดำเนินนโยบายแบบรักษาสสมดุลทางยุทธศาสตร์ (hedging/strategic equilibrium) โดยไม่เอนเอียงเข้าข้างมหาอำนาจฝ่ายใด และไม่เปิดโอกาสให้ข้อพิพาทไทย-กัมพูชากลายเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ ไทยไม่ควรตัดมิติของความสัมพันธ์กับประเทศที่ 3 โดยเฉพาะสหรัฐฯ จีน และอาเซียน ออกจากสมการการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา ในทางตรงกันข้าม ไทยควรใช้ความสัมพันธ์กับทั้งสหรัฐฯ และจีน เพื่อสนับสนุนเสถียรภาพ การหยุดยิง และกระบวนการเจรจา นอกจากนี้ ควรใช้กลไกอาเซียนและผู้สังเกตการณ์อาเซียนเป็นกลไกเสริมในการสร้างความเชื่อมั่นและติดตามการปฏิบัติตามข้อตกลงแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ไทยสามารถรักษาพื้นที่ทางยุทธศาสตร์และอำนาจต่อรองระหว่างมหาอำนาจ โดยไม่ถูกดึงเข้าสู่การแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ กับจีน

การสร้าง Friends of Thailand เป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารข้อเท็จจริงและมุมมองของไทยไปยังผู้มีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐฯ โดยเฉพาะในประเด็นอธิปไตย ความมั่นคงชายแดน และผลกระทบต่อพลเรือน การที่สมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติสหรัฐฯ ได้รับข้อมูลและเห็นสถานการณ์จากพื้นที่โดยตรง ย่อมเพิ่มความเข้าใจและรับรู้การประเมินสถานการณ์ไทย-กัมพูชา ดังนั้น การขยายเครือข่าย Friends of Thailand ควรเป็นส่วนหนึ่งของการทูตเชิงรุกของไทย เพื่อสร้างความเข้าใจและรักษาพื้นที่ทางนโยบายในสหรัฐฯ ทั้งนี้ ไทยอาจพิจารณาเพิ่มการทำโครงการเปิดพื้นที่ให้ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และองค์กรไม่แสวงผลกำไรของสหรัฐฯ ได้รับข้อมูลจากพื้นที่โดยตรงเพื่อประเมินสถานการณ์จากข้อมูลภาคสนาม ไม่ได้พึ่งพาเฉพาะข้อมูลจากส่วนกลาง หรือการรายงานผ่านสื่อต่างประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในมิติของ public diplomacy และ strategic communication

ไทยควรรักษาสสมดุลทางยุทธศาสตร์และหลีกเลี่ยงการเชื่อมโยงข้อพิพาทไทย-กัมพูชาเข้ากับการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ โดยควรสื่อสารให้สหรัฐฯ และจีนเข้าใจว่า เป็นเรื่องอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนที่ต้องแก้ไขระหว่างคู่กรณีคือไทยกับกัมพูชา นอกจากนี้ ไทยให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาผ่านกลไกทางการทูตและกฎหมายระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันควรใช้ความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และจีนเป็นช่องทางสนับสนุนเสถียรภาพในภูมิภาค มากกว่าการเปิดโอกาสให้ปัญหาชายแดนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์

บทที่ 3

ข้อเสนอ

3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาทำให้เห็นปัญหาความขัดแย้งตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาที่เกิดขึ้นพร้อมกับความไม่ต่อเนื่องของนโยบายของรัฐบาลไทย กลไกป้องกันเหตุและการประสานงานระหว่างไทยกับกัมพูชา ยังไม่เพียงพอ การสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ยังไม่เป็นเอกภาพ ตลอดจนบริบทของการแข่งขันอิทธิพลระหว่างสหรัฐฯ และจีน ทำให้มีการดึงข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันเชิงภูมิรัฐศาสตร์ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอในเชิงนโยบาย ดังนี้

3.1.1 กำหนดยุทธศาสตร์การสื่อสารและการทูตเชิงรุกต่อมหาอำนาจ

ไทยควรกำหนดยุทธศาสตร์การสื่อสารและการทูตเชิงรุกต่อสหรัฐฯ และจีน โดยใช้กลไกประสานงานระหว่างหน่วยงานด้านการต่างประเทศ ความมั่นคง การทหาร และการข่าว เพื่อรวบรวมและจัดทำข้อมูลสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชาให้มีความถูกต้อง เป็นเอกภาพ และทันต่อเหตุการณ์ พร้อมกำหนดสารหลักที่ชี้แจงข้อเท็จจริง เจตนารมณ์ และมาตรการของไทยอย่างสม่ำเสมอผ่านช่องทางการทูต การหารือระดับสูง และการบรรยายสรุปแก่สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ และจีน ในกรุงเทพฯ และผ่านสถานเอกอัครราชทูตไทยในกรุงวอชิงตันและกรุงปักกิ่ง เพื่อลดการรับรู้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ป้องกันการตีความว่าไทยเป็นฝ่ายเริ่มต้นหรือยกระดับความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจว่าไทยยึดมั่นในการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีภายใต้กลไกทวิภาคีและกฎหมายระหว่างประเทศ

ขณะเดียวกัน ไทยควรรักษาสสมดุลเชิงยุทธศาสตร์กับมหาอำนาจ โดยส่งเสริมความร่วมมือกับสหรัฐฯ และจีนบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วม แต่หลีกเลี่ยงการพึ่งพาหรือแสดงท่าทีโน้มเอียงไปยังฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนกระทบต่อความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ไทยควรใช้ความสัมพันธ์ที่มีกับทั้งสองประเทศเพื่อขอให้สนับสนุนการลดความตึงเครียดโดยไม่แทรกแซงหรือทดแทนกลไกทวิภาคีไทย-กัมพูชา พร้อมสื่อสารให้จีนตระหนักถึงผลกระทบของความร่วมมือทางทหารกับกัมพูชาต่อเสถียรภาพบริเวณชายแดน และย้ำต่อสหรัฐฯ ให้ประเมินสถานการณ์จากข้อมูลของ ทุกฝ่ายอย่างรอบด้าน แนวทางดังกล่าวจะช่วยลดแรงกดดันจากการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ รักษาพื้นที่ทางการทูตของไทย และป้องกันไม่ให้ข้อพิพาทไทย-กัมพูชากลายเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีน

สำหรับสหรัฐฯ ควรยกระดับการทูตเชิงรุกผ่านทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และเครือข่าย Friends of Thailand โดยจัดทำข้อเท็จจริงจากพื้นที่ชายแดนที่ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้ผู้กำหนดนโยบายสหรัฐฯ รับฟังข้อมูลจากหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่โดยตรง แนวทางนี้ต่อยอดจากการใช้ Congressional Delegation และ Friends of Thailand ที่ปรากฏในผลการศึกษาซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นกลไกสร้างความเข้าใจระยะยาว โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤติ รวมทั้งการพิจารณาการว่าจ้างล็อบบี้ยิสต์เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ไทยในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ

ในส่วนของจีน ควรใช้ช่องทางการทูตและช่องทางของกองทัพและหน่วยความมั่นคงเพื่อสื่อสารข้อกังวลของไทยอย่างตรงไปตรงมา พร้อมกับติดตามและประเมินการสื่อสารสาธารณะของจีนอย่างใกล้ชิด เนื่องจากจีนใช้ public diplomacy ผ่านช่องทางของสถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย เพื่อชี้แจงจุดยืนและบริหารการรับรู้ของสาธารณะ

3.1.2 การรักษาความต่อเนื่องของนโยบายการบริหารความขัดแย้งชายแดนและการทูต

แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในอนาคต กำหนดหลักการที่ไม่ควรเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การรักษาอธิปไตย การป้องกันการยกระดับความขัดแย้ง การใช้กลไกทวิภาคีและกฎหมายระหว่างประเทศ การสื่อสารที่เป็นเอกภาพ และการรักษาสมดุลทางยุทธศาสตร์กับสหรัฐฯ และจีน จากผลการศึกษาพบว่า ความไม่ต่อเนื่องทางการเมืองภายใน กระทบต่อความชัดเจนและความต่อเนื่องของนโยบายชายแดน จึงควรลดการยึดติดนโยบายเฉพาะรัฐบาล และเปลี่ยนเป็นกรอบที่หน่วยงานสามารถนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3.1.3 การจัดตั้งกลไกบัญชาการและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับภัยพิบัติ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันศูนย์เฉพาะกิจบริหารสถานการณ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา (ศบ.ทก.) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยนายกรัฐมนตรี ยังไม่มีข้อมูลปรากฏอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการยุบเลิก ศบ.ทก.อย่างเป็นทางการ เพราะในระยะที่ผ่านมาไม่ปรากฏการดำเนินงานหรือความเคลื่อนไหวของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้ลงนามจัดตั้งศูนย์ประสานข้อมูลข่าวสารร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Information Center-JIC) เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2569 โดยมีพลอากาศเอก ประภาส สอนใจดี ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ฯ และพลโท เทวัญ ตันกุล ดำรงตำแหน่งเลขานุการศูนย์ฯ เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการรวบรวม ประสาน และสื่อสารข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

จากสภาพการณ์ดังกล่าว การบริหารจัดการความสัมพันธ์และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกัมพูชาในระดับนโยบายจึงควรมีกลไกที่มีขนาดกะทัดรัด มีความคล่องตัว และสามารถสนับสนุนการตัดสินใจของฝ่ายนโยบายได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยอาจพิจารณาจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจด้านความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นกลไกขนาดเล็กที่มีภารกิจโดยตรงในการติดตาม ตรวจสอบ

วิเคราะห์ กลั่นกรอง และประเมินสถานการณ์ ตลอดจนจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเทศที่ 3

คณะทำงานดังกล่าวควรมีองค์ประกอบจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ และกองทัพ โดยกำหนดให้มีการบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับข้อมูลของ JIC เพื่อให้การประเมินสถานการณ์มีความครบถ้วนและรอบด้าน ทั้งในมิติการทูต การเมือง ความมั่นคง และการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์

ในด้านกระบวนการตัดสินใจ คณะทำงานควรทำหน้าที่เป็นกลไกในการกลั่นกรองข้อมูลและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ก่อนนำเสนอต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อประกอบการกำหนดทิศทาง นโยบาย และท่าทีของประเทศไทยต่อกัมพูชา ตลอดจนการกำหนดแนวทางการสื่อสารและการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศที่สามที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์

กลไกดังกล่าวควรมีระบบการประเมินสถานการณ์และการแจ้งเตือนล่วงหน้า (early warning) รวมถึงช่องทางการรายงานต่อฝ่ายนโยบายที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกัน ควรกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์กับกลไกที่มีอยู่เดิมอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนของภารกิจและลดปัญหาการกระจายตัวของข้อมูลและอำนาจในการตัดสินใจ

ดังนั้น การจัดตั้งกลไกดังกล่าวไม่ได้มุ่งหมายให้เกิดหน่วยงานใหม่ที่มีภารกิจซ้ำซ้อนกับ ศบ.ทก. หรือ JIC แต่ทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงนโยบายสำหรับการวิเคราะห์และกลั่นกรองข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจระดับสูง โดยใช้ข้อมูลจาก JIC และหน่วยงานด้านความมั่นคงและการต่างประเทศเป็นฐานในการประเมินสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ไทยสามารถกำหนดทิศทางและท่าทีต่อกัมพูชาได้อย่างเป็นเอกภาพ ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติในระยะยาว

3.1.4 กำหนดให้ศูนย์ JIC เป็นกลไกหลักของภาครัฐที่รับผิดชอบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกัมพูชา

มีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการรวบรวม ตรวจสอบ กลั่นกรอง และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์และความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ สื่อมวลชน และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และเป็นปัจจุบันจากแหล่งเดียวกัน ช่วยลดปัญหาข้อมูลที่ซ้ำซ้อน ขัดแย้ง หรือคลาดเคลื่อน และลดการพึ่งพาข้อมูลจากแหล่งที่ไม่เป็นทางการ

รัฐบาลควรสนับสนุนให้ JIC มีบทบาทด้านการสื่อสารเชิงรุกควบคู่กับภารกิจด้านการประสานข้อมูล โดยประชาสัมพันธ์บทบาท ภารกิจ ช่องทางการให้บริการ และขอบเขตข้อมูลของ JIC ให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง ทั้งในกลุ่มประชาชน สื่อมวลชน นักวิชาการ และหน่วยงาน

ภาครัฐ เพื่อสร้างความเข้าใจว่า JIC เป็นศูนย์ข้อมูลกลางด้านกัมพูชาที่สามารถใช้เป็นจุดอ้างอิงข้อมูลอย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดสถานการณ์หรือประเด็นอ่อนไหว ซึ่งข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและอาจส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของสาธารณชน

นอกจากนี้ ควรกำหนดแนวทางให้ JIC ทำงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ หน่วยงานด้านความมั่นคง กองทัพ และหน่วยงานภาครัฐที่มีข้อมูลเกี่ยวกับกัมพูชา เพื่อให้สามารถทำหน้าที่เป็น single source of truth ในมิติข้อมูลข่าวสาร โดยเคารพอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และมีระบบตรวจสอบความถูกต้องก่อนเผยแพร่ ทั้งนี้ ควรแบ่งระดับข้อมูลให้ชัดเจนว่าเรื่องใดสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะ เรื่องใดต้องจำกัดการเผยแพร่ และอยู่ระหว่างการตรวจสอบ เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของศูนย์ฯ

3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

3.2.1 ไทยควรดำเนินยุทธศาสตร์ต่อสหรัฐฯ และจีนบนพื้นฐานของความเป็นอิสระเชิงยุทธศาสตร์และการถ่วงดุลความสัมพันธ์กับมหาอำนาจ (strategic autonomy and hedging) โดยไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใด และต้องป้องกันไม่ให้ข้อพิพาทไทย-กัมพูชาถูกดึงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันสหรัฐฯ-จีน ในทางปฏิบัติ รัฐบาลควรกำหนดกรอบการสื่อสารร่วมของหน่วยงานรัฐให้มีจุดยืนที่สอดคล้องกัน โดยยืนยันว่าปัญหาชายแดนเป็นประเด็นระหว่างไทยกับกัมพูชาที่ควรแก้ไขผ่านการทูต กฎหมายระหว่างประเทศ และกลไกทวิภาคี

ขณะเดียวกันควรจัดทำฐานข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนที่ผ่านการตรวจสอบและสามารถใช้เป็นข้อมูลกลางในการสื่อสารกับต่างประเทศได้อย่างเป็นระบบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดท่าทีและดำเนินการทางการทูต โดยมีสำนักนายกรัฐมนตรี สภาความมั่นคงแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดและประสานนโยบายในระดับยุทธศาสตร์ กระทรวงกลาโหม และกองบัญชาการกองทัพไทยสนับสนุนข้อมูลด้านความมั่นคงและสถานการณ์ในพื้นที่ กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานฝ่ายปกครองในพื้นที่ชายแดนสนับสนุนข้อมูลจากพื้นที่ ขณะที่กรมประชาสัมพันธ์และหน่วยงานด้านการสื่อสารของรัฐรับผิดชอบ การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ

ความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ควรให้กระทรวงการต่างประเทศ และสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน เป็นกลไกหลักในการสร้างความเข้าใจกับฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และเครือข่าย Friends of Thailand อย่างต่อเนื่อง ส่วนความสัมพันธ์กับจีนควรให้กระทรวงการต่างประเทศ และสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงปักกิ่ง ดำเนินการสื่อสารผ่านช่องทางทวิภาคีและระหว่างหน่วยงาน เพื่อขอให้จีนสนับสนุนการลดความตึงเครียด การหยุดยิง การฟื้นฟูความไว้วางใจ และการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชา โดยไม่ทำให้จีนต้องเข้ามาเลือกข้างในข้อพิพาท

ในด้านการปฏิบัติ ไทยควรเปลี่ยนจากการทูตที่เน้นการชี้แจงเมื่อเกิดวิกฤติไปสู่การทูตเชิงป้องกันและการสร้างความเข้าใจในระยะยาว โดยจัดทำแผนการทูตกับสหรัฐฯ และจีนเป็นรายปี มีการพบปะและจัดการบรรยายสรุปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ และผู้แทนจากพื้นที่ชายแดนได้รับข้อมูลโดยตรง นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบติดตามการสื่อสารสาธารณะของสหรัฐฯ และจีน เพื่อประเมินท่าทีและแนวโน้มการรับรู้ต่อข้อพิพาท โดยเฉพาะการติดตาม public diplomacy ของจีนและประเด็นที่อาจทำให้ข้อพิพาทถูกเชื่อมโยงกับการแข่งขันของมหาอำนาจ ทั้งนี้ อาจนำเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น แต่การประเมินและตัดสินใจเชิงนโยบายควรอยู่ภายใต้การตรวจสอบของเจ้าหน้าที่และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อป้องกันการตีความข้อมูลที่คลาดเคลื่อน

ปัจจัยที่อาจมีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการ ประกอบด้วย ความเป็นเอกภาพของรัฐบาลและหน่วยงานรัฐ ความต่อเนื่องของนโยบายและการทูต คุณภาพและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความสามารถในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ท่าทีของสหรัฐฯ และจีนต่อข้อพิพาท ตลอดจนระดับการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ระหว่างมหาอำนาจ หากหน่วยงานของไทยมีการสื่อสารที่แตกต่างกันหรือข้อมูลไม่สอดคล้องกัน อาจทำให้จุดยืนของไทยขาดความน่าเชื่อถือ และเปิดช่องให้มหาอำนาจตีความข้อพิพาทในกรอบของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ ดังนั้น ควรกำหนด หน่วยงานเจ้าภาพหลักและหน่วยงานสนับสนุนอย่างชัดเจน จัดทำฐานข้อมูลกลางและสาระสำคัญสำหรับการสื่อสารร่วม รวมถึงมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ

ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ดังกล่าวไม่ได้ขึ้นอยู่กับทางเลือกข้างระหว่างสหรัฐฯ กับจีน แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของไทยในการรักษาพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ของตนเองใช้ความสัมพันธ์กับมหาอำนาจเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพ และควบคุมกรอบของข้อพิพาทให้อยู่ในระดับทวิภาคี การดำเนินนโยบายจึงควรเน้นความต่อเนื่อง ความเป็นเอกภาพ และการทูตเชิงรุก เพื่อให้ไทยสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ลดความเสี่ยงจากการแข่งขันของมหาอำนาจ และสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการแก้ไขข้อพิพาทไทย-กัมพูชาด้วยสันติวิธีอย่างยั่งยืน

3.2.2 ความต่อเนื่องของการบริหารความขัดแย้งชายแดนไทย-กัมพูชา ยุทธศาสตร์นโยบายของรัฐบาลในการบริหารความขัดแย้งไปสู่นโยบายของรัฐ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง แม้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล โดยกำหนดหลักการพื้นฐานที่ไม่ควรเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การรักษาอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน การป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งยกระดับเป็นการใช้กำลังการใช้กลไกทวิภาคีและกฎหมายระหว่างประเทศ การสื่อสารของหน่วยงานรัฐอย่างเป็นเอกภาพ และการรักษาสมดุลทางยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน ทั้งนี้ ควรจัดทำกรอบนโยบายแห่งชาติด้านการบริหารความขัดแย้งชายแดน ที่กำหนดเป้าหมาย หลักการ แนวทางดำเนินงาน และบทบาทของหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถใช้เป็นกรอบอ้างอิงร่วมกันได้ในระยะยาว และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรประกอบด้วย สมาคมความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดทำและประสานกรอบนโยบายในระดับยุทธศาสตร์ โดยร่วมกับสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวงการต่างประเทศ ขณะที่กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และหน่วยงานความมั่นคง รับผิดชอบด้านการรักษาความมั่นคงและการป้องกันการยกระดับของสถานการณ์ กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานฝ่ายปกครองในพื้นที่รับผิดชอบด้านการบริหารสถานการณ์และการดูแลประชาชน ในพื้นที่ชายแดน ส่วนกระทรวงการต่างประเทศควรรับผิดชอบการดำเนินการทางการทูตและการประสานงานกับกัมพูชา รวมถึงการสื่อสารกับสหรัฐฯ จีน และประชาคมระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการประสานงานกับฝ่ายนิติบัญญัติและหน่วยงานวิชาการ เพื่อให้การกำหนดนโยบาย มีฐานข้อมูลและองค์ความรู้รองรับอย่างต่อเนื่อง

ในทางปฏิบัติ ควรจัดทำคู่มือการบริหารสถานการณ์ชายแดน ที่กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานในกรณีต่าง ๆ เช่น การเกิดเหตุการณ์กระทบกระทั่ง การเพิ่มระดับความตึงเครียด การเจรจา หรือการเกิดวิกฤติ เพื่อให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันแม้มีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรหรือรัฐบาล และควรกำหนดให้มีการทบทวนและประเมินกรอบนโยบายเป็นระยะ เพื่อให้สามารถปรับรายละเอียดของนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ โดยไม่กระทบต่อหลักการพื้นฐานของประเทศ

ปัจจัยที่อาจมีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ความต่อเนื่องและเสถียรภาพทางการเมือง ความเห็นพ้องระหว่างฝ่ายการเมือง ฝ่ายความมั่นคง และหน่วยงานราชการ ความชัดเจนของอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงาน คุณภาพและความเป็นปัจจุบันของข้อมูล ตลอดจนความสามารถในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน หากเกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งหรือแต่ละหน่วยงานมีจุดยืนแตกต่างกัน อาจทำให้การดำเนินนโยบายขาดความต่อเนื่องและลดความน่าเชื่อถือของไทย ทั้งต่อกัมพูชาและมหาอำนาจ ดังนั้น ควรกำหนดหลักการสำคัญในลักษณะที่ไม่ขึ้นอยู่กับรัฐบาลชุดใดชุดหนึ่ง และสร้างกลไกในระบบราชการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ขณะเดียวกัน ควรส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานแบบบูรณาการและการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

ควรมีการประเมินผลและถอดบทเรียนหลังเกิดเหตุการณ์สำคัญ เพื่อนำข้อมูลกลับมาปรับปรุงนโยบายและแนวทางปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยทำให้การบริหารความขัดแย้งมีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป การรักษาความต่อเนื่องของนโยบายชายแดนควรมุ่งสร้างความต่อเนื่องเชิงสถาบันมากกว่าการพึ่งพาความต่อเนื่องของรัฐบาล โดยให้หน่วยงานรัฐมีกรอบนโยบาย กลไกประสานงาน และแนวทางปฏิบัติที่สามารถดำเนินต่อไปได้แม้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แนวทาง

ดังกล่าวจะช่วยลดความผันผวนของนโยบาย เพิ่มความชัดเจนและความน่าเชื่อถือของไทย ในการเจรจากับกัมพูชา ตลอดจนช่วยให้ไทยสามารถรักษาสมดุลทางยุทธศาสตร์กับสหรัฐฯ และจีน ได้อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มขีดความสามารถของรัฐในการบริหารความขัดแย้งชายแดนบนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติในระยะยาว

3.2.3 จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจด้านความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาในระดับปฏิบัติการ เป็นคณะทำงานขนาดเล็กภายใต้กลไกที่นายกรัฐมนตรีหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายกำหนด โดยมีผู้แทนระดับอาวุโสจากกระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ และกองทัพ รวมทั้งหน่วยงานอื่นตามความจำเป็น เพื่อทำหน้าที่ติดตาม วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ กัมพูชาแบบบูรณาการ มีรายละเอียดสำคัญดังนี้

- กำหนดผู้รับผิดชอบหลักและสายการบังคับบัญชาให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถเสนอความเห็นและข้อเสนอเชิงนโยบายต่อฝ่ายบริหารได้อย่างรวดเร็ว

- กำหนดภารกิจและหน้าที่อำนาจของคณะทำงานให้ชัดเจน ครอบคลุมการติดตาม และประเมินสถานการณ์ การวิเคราะห์แนวโน้มและผลกระทบ การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย การประเมินทางเลือกในการดำเนินการ และการจัดทำข้อเสนอด้านการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์

- คณะทำงานฯ ได้รับการสนับสนุนระบบติดตามและประเมินสถานการณ์ ไทย-กัมพูชา (situation monitoring) ครอบคลุมมิติการเมือง การทูต ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม การสื่อสาร และปัจจัยจากประเทศที่สาม ตลอดจนนำข้อมูลและฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับกัมพูชา จาก JIC มาวิเคราะห์และประเมินในระดับนโยบาย โดยจัดทำรายงานวิเคราะห์เชิงลึกเมื่อพบประเด็นที่อาจมีผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ

- คณะทำงานฯ จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในรูปแบบทางเลือกสำหรับผู้ตัดสินใจ ในลักษณะ “ข้อมูล-การประเมิน-ทางเลือก-ข้อเสนอแนะ” โดยในแต่ละประเด็นควรระบุสถานการณ์ที่เป็นไปได้ ผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละทางเลือก รวมถึงข้อเสนอแนะของคณะทำงาน เพื่อให้ผู้มีอำนาจสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีข้อมูลรองรับ

- คณะทำงานฯ อาจเสนอให้มีการประชุมเพื่อประเมินสถานการณ์ในระดับนโยบายเป็นประจำ และเสนอให้เรียกประชุมเร่งด่วนได้เมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญ โดยผลการประชุมควรจัดทำเป็นเอกสารสรุปประเด็นสำคัญและข้อเสนอเชิงนโยบายเสนอต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ ทั้งนี้ ในภาวะปกติอาจกำหนดรอบการประชุมเป็นรายสัปดาห์ และปรับเป็นรายวันหรือประชุมเฉพาะกิจเมื่อสถานการณ์มีความตึงเครียดเพิ่มขึ้น

- กำหนดกลไกการตัดสินใจและสายการรายงานให้มีเอกภาพ ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าประเด็นใดอยู่ในอำนาจของหน่วยงานใด ประเด็นใดต้องเสนอคณะทำงาน และประเด็นใดต้องนำเสนอถึงระดับนายกรัฐมนตรี และรองนายกรัฐมนตรี เพื่อป้องกันการสั่งการที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน

โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทูต ความมั่นคง และการสื่อสารต่อสาธารณชน ซึ่งจำเป็นต้องมีทิศทางเดียวกัน

- จัดทำแผนรองรับสถานการณ์และการเปลี่ยนผ่านระหว่างภาวะปกติกับภาวะวิกฤต ควรจัดทำแผนการดำเนินงานที่แบ่งระดับสถานการณ์ เช่น ภาวะปกติ ภาวะเฝ้าระวัง ภาวะตึงเครียด และภาวะวิกฤต พร้อมกำหนดบทบาทของคณะทำงานฯ JIC กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และกองทัพในแต่ละระดับ เพื่อให้สามารถปรับรูปแบบการทำงานและระดับการรายงานได้อย่างทันท่วงที

- จัดให้มีการประเมินผลและทบทวนกลไกเป็นระยะ ควรประเมินประสิทธิภาพของกลไกอย่างน้อยทุก 3-6 เดือน โดยพิจารณาจากความรวดเร็วในการแจ้งเตือน คุณภาพของการวิเคราะห์ ความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูล ระยะเวลาในการนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบาย และผลสัมฤทธิ์ของการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงโครงสร้างและกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์

การดำเนินการในระยะต่อไปควรมุ่งสร้างกลไกเล็กแต่มีประสิทธิภาพในการตัดสินใจ โดยแยกบทบาทอย่างชัดเจนระหว่าง JIC ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกด้านข้อมูลและการสื่อสาร กับคณะทำงานเฉพาะกิจซึ่งทำหน้าที่วิเคราะห์ กลั่นกรอง และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และเชื่อมโยงทั้งสองกลไกเข้ากับฝ่ายตัดสินใจระดับสูงอย่างเป็นระบบ การกำหนดสายการรายงานที่ชัดเจน ระบบเตือนภัยล่วงหน้า และรูปแบบการเสนอทางเลือกเชิงนโยบาย จะช่วยให้รัฐบาลสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์เกี่ยวกับกัมพูชาได้อย่างรวดเร็ว เป็นเอกภาพ และมีความต่อเนื่อง โดยไม่ต้องสร้างโครงสร้างหน่วยงานขนาดใหญ่หรือซ้ำซ้อนกับกลไกที่มีอยู่เดิม

3.2.4 ประชาสัมพันธ์เชิงรุกว่า JIC คือ ศูนย์กลางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกัมพูชา โดยสื่อสารต่อสาธารณชนและสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ การแถลงข่าว และสื่อประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ จัดทำช่องทางข้อมูลกลางของ JIC อย่างเป็นระบบ พัฒนาหน้าเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มกลางของ JIC ให้เป็นจุดเข้าถึงข้อมูล แบบ one stop service โดยรวบรวมข่าวสาร คำชี้แจง ข้อเท็จจริง เอกสารที่เกี่ยวข้องแถลงการณ์ ความเคลื่อนไหวด้านการทูต สถานการณ์ชายแดน และข้อมูลด้านมนุษยธรรมไว้ในที่เดียว พร้อมจัดหมวดหมู่และระบบค้นหาที่ใช้งานง่าย

- สร้าง “JIC Information Portal” เป็นพื้นที่เฉพาะสำหรับสื่อมวลชน เพื่อให้สามารถดาวน์โหลดข้อมูลและเอกสารที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว เช่น Q&A, Factsheet, Timeline, Key Messages, Infographic, ภาพถ่าย แผนที่ และข้อมูลด้านมนุษยธรรม พร้อมระบุวันและเวลาที่ปรับปรุงข้อมูลล่าสุดอย่างชัดเจน จัดทำระบบเผยแพร่ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

- ใช้ JIC เป็นแหล่งข้อมูลหลักเกี่ยวกับกัมพูชาเพิ่มการสื่อสารเชิงรุกในช่วงสถานการณ์สำคัญ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่มีความอ่อนไหวหรือมีข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก JIC ควรสามารถออกคำชี้แจง ข้อเท็จจริง หรือประเด็นตอบคำถาม (Q&A) ได้อย่างรวดเร็ว เพื่อลดช่องว่างทางข้อมูลและป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลที่คลาดเคลื่อนหรือบิดเบือน

- สร้างเครือข่ายกับสื่อมวลชนและนักวิชาการ จัดให้มีการพบปะหรือบรรยายสรุปกับสื่อมวลชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่ออธิบายสถานการณ์และชี้แจงข้อมูลที่มีความซับซ้อน รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านกัมพูชา เพื่อสนับสนุนการให้ข้อมูลที่ลดความคลาดเคลื่อน กำหนดมาตรฐานการตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่ จัดทำกระบวนการตรวจสอบและรับรองข้อมูล โดยระบุหน่วยงานเจ้าของข้อมูล ผู้รับผิดชอบการกลั่นกรอง และระดับการอนุมัติอย่างชัดเจน เพื่อให้ข้อมูลทุกชิ้นที่เผยแพร่โดย JIC มีความถูกต้อง สอดคล้องกัน และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

- สร้างการจดจำ JIC ในฐานะแหล่งข้อมูลทางการ ควรใช้ตราสัญลักษณ์ ชื่อศูนย์ และรูปแบบการนำเสนอที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกช่องทาง พร้อมสื่อสารข้อความหลักอย่างต่อเนื่อง เช่น “JIC - ศูนย์ข้อมูลกลางด้านกัมพูชา” หรือ “One Stop Center for Thailand-Cambodia Information” เพื่อให้ประชาชนและสื่อสามารถจดจำและแยกแยะข้อมูลจาก JIC ออกจากข้อมูลที่มาจากแหล่งอื่นได้อย่างชัดเจน ประเมินประสิทธิผลของการสื่อสาร ควรกำหนดตัวชี้วัด เช่น จำนวน ผู้เข้าถึงข้อมูล จำนวนสื่อมวลชนที่ใช้ข้อมูลจาก JIC ระยะเวลาในการตอบสนองต่อประเด็นข่าวสำคัญ และระดับการรับรู้ของประชาชนต่อบทบาทของ JIC เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

ณัชชาภัทร อมรกุล เรียบเรียง, ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู ผู้ทรงคุณวุฒิประจำ

บทความ. ดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

[https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ดุลแห่งอำนาจ_\(Balance_of_Power\)](https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ดุลแห่งอำนาจ_(Balance_of_Power)).

สำนักข่าวอิสรา. ‘อนุทิน’ นำ ‘ผบ.เหล่าทัพ’ แลงการณ์ ชายแดนไทย-กัมพูชา ลั่น ปฏิบัติทาง

การทหารทุกกรณี. [ออนไลน์]. 2568. แหล่งที่มา: <https://www.isranews.org/article/isranews-news/143824-politics-487.html> [8 ธันวาคม 2568].

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวรพีพรรณ นพหิรัญ

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) เกียรตินิยมอันดับ 1
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ)
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นิติศาสตรภาคบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2541-2551	นักการข่าว ฝ่ายข่าวกรองในต่างประเทศ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
พ.ศ.2551-2556	นักการข่าวชำนาญการ ประจำสำนักงานผู้บังคับบัญชา
พ.ศ.2556-2558	นักการข่าวชำนาญการ ฝ่ายข่าวกรองในประเทศ
พ.ศ.2558-2561	อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์รา
พ.ศ.2561-2567	นักการข่าวชำนาญการพิเศษ ฝ่ายข่าวกรองในต่างประเทศ
พ.ศ.2567	ผู้อำนวยการสำนัก 9 (ความร่วมมือต่างประเทศ)

ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้อำนวยการสำนัก 9 (ความร่วมมือต่างประเทศ)
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ